

VYDŪNAS

KAIP TAPTI SAULĒTU ŽMOGUMI

VYDŪNO DRAUGIJA

VYDŪNAS

KAIP TAPTI SAULĒTU ŽMOGUMI

KLAIPĒDA
2009

UDK 11
Vi46

Sudarytoja Rima Palijanskaitė
Dailininkė Zita Sodeikienė

ISBN 978-9955-542-76-6

© EGLĖS LEIDYKLA, 2009

PRATARMĖ

„Apie svarbų klausimą kalbant vaikams, bręstantiems ir subrendusiems kartu, reikia labai stengtis surasti visiems suprantamų žodžių. Tai nujaučiant, žmogui pasidaro uždavinys tapti saulėtam ir tokiam vis būti“, – 1949 m. rašė Vydūnas straipsnyje Kaip tapti saulėtu žmogum.¹

Dar mažametis Vilius Storosta siekia būti kilnia, šviesia asmenybe. Apie savo vaikystės šviesą Vydūnas pasakoja knygoje publikuojamame straipsnyje Pasimėgus šviesa – pasiilgstama šviesos. Vėliau, iškėlęs pagrindinį savo gyvenimo uždavinį – „būti aiškia žmoniškumo apraiška“, nuosekliai tai įgyvendina asmeniniu pavyzdžiu, kultūrine ir kūrybine veikla. Lietuvos šviesuoliai išėvijoje, sveikindami 80 metų sukaktuvių proga, kreipiasi į jį kaip į Didįjį Šviesos Žadintoją, Didįjį Žmoniškumo Ugdytoją, Lietuvos Dvasios Galiūną, Didįjį Žmogų...

Ypač daug dėmesio Vydūnas skyrė jaunimui: ne kartą pabrėžė, jog būtent jam – Lietuvos aušrai – skiria savo gyvenimą ir darbus. Jau pati prigimtis, pasak filosofo, jaunimui lemia jaunumą – naujumą, dvasinių galių sklaidą ir nuolatinį tobulėjimą, ir kiekvienas toks galės išlikti visą gyvenimą. Pats Vydūnas buvo vadinamas jaunumo pavyzdžiu, saulėtosis jaunystės dainiumi ir pan., nes visuomet – iki paskutinių gyvenimo dienų – stebino žvalumu, kūrybiškumu, optimizmu, gebėjimu stebėtis ir žavėtis supančiu pasauliu.

Lietuvos jaunimo pažintis su filosofu ir jo kūryba prasidėjo skaitant jo leistą žurnalą Šaltinis (1905–1907), o ypač – beveik vien jo paties prirašytą Jaunimą (1911–1914), vieną iš pirmųjų

Straipsnis, išspausdintas laikraštyje *Mūsų kelias* (Vokietija), publikuotas Vydūno *Raštuose* (V., 1992, t. 3, p. 381–383).

lietuviškų periodinių leidinių jaunuomenei. Didelio jaunimo susidomėjimo sulaukė lyčių kultūros klausimus gvildenantis filosofo veikalas Gimdymo slėpiniai (buvo išleisti net trys knygos leidimai – 1909, 1919 ir 1921 m.). Atsiminimuose pasakojama, jog filosofo knygos dažnai eidavo iš rankų į rankas. Tie, kurie Vydūną skaitė ir kiek nors jį suprato, būdavo laikomi išmintingesniais. Jo filosofija, grožine kūryba besidominčius ir vegetariškai besimaitinančius imta vadinti vydūnistais.

Ypač ryškius pėdsakus Vydūnas paliko Telšių gimnazijos moksleivių sielose. Jis, pakviestas direktoriaus kunigo A. Simaičio, „kad jaunimas pasimokyty būti gilesnis, tauresnis“ (L. Truikys), 1920–1923 m. pavasariais dėstė literatūrą, organizavo popamokinę veiklą. Skaitant buvusių gimnazistų atsiminimus, akivaizdu, jog direktoriaus viltys išsipildė su kaupu. Ne vienas jų persiėmė Vydūno vertybėmis, gyvenimo būdu ir liko ištikimi šiems principams visą gyvenimą. Kai kurie gimnazistai (P. Genys, R. Serapinas, V. Butkus, Č. Kontrimas, L. Truikys) ir toliau palaikė ryšius, susirašinėjo su Vydūnu, o A. Krausas tapo tikru Vydūno pasekėju, bendražygiu, vėliau išėivijoje – ir jo globėju. Vydūnas lankydavosi ir kitose Lietuvos mokyklose: Dotnuvoje, Panevėžyje, Rokiškyje, Šiauliuose, Ukmergėje, Vilkaviškyje bei kitur. Visur jo kalbos susilaukdavo didelio susidomėjimo, o jis pats būdavo labai šiltai priimamas. Ypač didelį poveikį jis darė mokytojams. Nuoširdžiai su Vydūnu bendravo bei labai žavėjosi jo paskaitomis ir akademinis jaunimas – Vytauto Didžiojo universiteto, Kauno meno mokyklos studentai.

Vydūnas buvo nuoširdus, spontaniškas, o kaip pedagogas – ir itin modernus, todėl jį jauni žmonės labai vertino. Jaunimą žavėjo nedogmatiška jo pasaulėžiūra, tolerancija, drąsa, originalumas. Į jį žodžiu ir laiškais kreipdavosi jauni žmonės ir itin asmeniškais klausimais, o mąstytojas su dideliu jautrumu

įsiklausydavo ir atsakydavo. (Vydūno ir jaunimo bendravimas atsiskleidžia šiame leidinyje spausdinamame autobiografinio pobūdžio straipsnyje Sapnas ir tikrovė ir Telšių gimnazijos moksleiviui adresuotame laiške, kuris pateikiamas kaip baigiamoji knygos dalis Nenuleiskite sielos sparnų.)

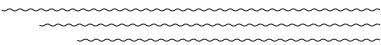
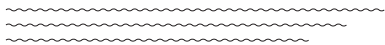
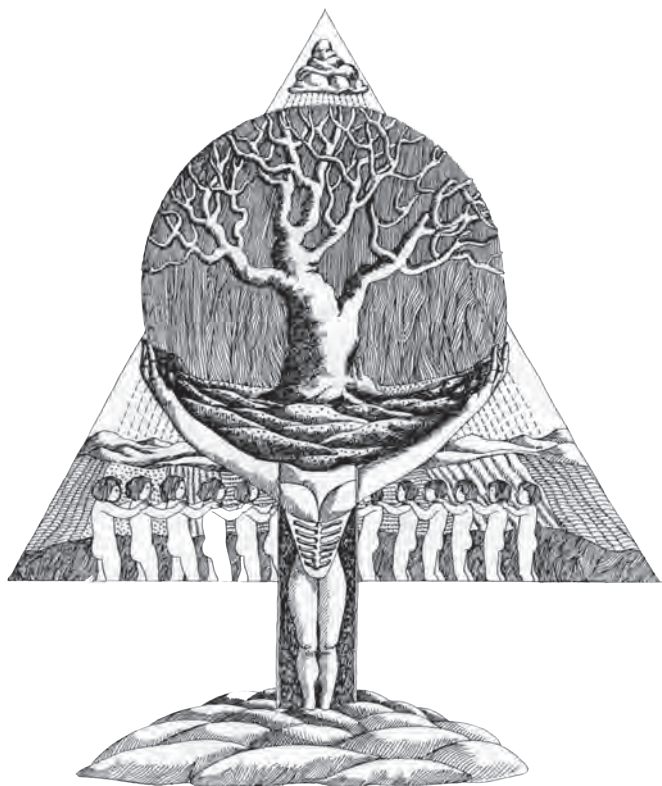
Daug jaunimo organizacijų kvietėsi jį kaip garbės narį: tai studentai skautai ir ateitininkai, jaunimo organizacijos Šviesa, LAS, Samogitia, išeivijoje – skautų korporacija Vytis. Visą gyvenimą Vydūnas bendravo su jaunais žmonėmis, dalyvavo įvairiuose jaunimo renginiuose. Ir paskutiniaus gyvenimo Vokietijoje metais lankėsi ne vienoje lietuvių skautų stovykloje Vestfalijos (Westfalen) žemėje, Pineberge (Pinneberg), Vasario 16-osios gimnazijoje Dyfolce (Diepholz). Skautai Vydūną vadino tobuliausio žmogaus idealu, jaunimą vienijančia širdimi.

Didžioji dalis Vydūno publicistikos skirta jaunimui. Prašomas rašyti, Vydūnas mielai tai darė – savo straipsnius spausdino tokiuose leidiniuose kaip Jaunimas, Mūsų jaunimas, Jaunimo draugas, Jaunoji karta, Jaunalietuvių vadovas, Akademikas, Lietuvos studentas, Skautų aidas, Mūsų Vytis, Jaunimo ratelis, Saulutė ir kt.

Šioje knygelėje pateikiama tik nedidelė dalis jaunimui rašytų Vydūno straipsnių. Knygos leidėjai tikisi, kad ji bus įdomi ir naudinga siekiančiam tobulėti jaunimui ir pedagogams bei tėvams, ugđantiems sąmoningas ir brandžias asmenybes.

Vydūno tekstai redaguoti remiantis dabartinėmis rašybos ir skyrybos taisyklėmis. Siekiant palengvinti skaitymą, kai kurios sunkiai suprantamos sakinių konstrukcijos šiek tiek pakeistos, kartais įterpiami numanomi žodžiai (laužtiniuose skliaustuose), o kai kurios sąvokos, žodžiai paaiškinami išnašose.

Rima Palijanskaitė

PASTABOS APIE MANO GYVENIMĄ

Verdainės šventnamio varpai gaudė, kaip sekmadienį 1868 m. kovo 22 d. atskiras stojaus į juslėmis patiriamą pasaulį. Maniau čia esmiškai gyvensiū ir tuo kitus tam skatinsiū. Protauti ir visa ką veikti miklinausi tėvų namuose, liaudies mokykloje, tėvo mokinamas, toliau mokytojų seminarijai paruošiančioje įstaigoje Pilkalnyje ir pačioje seminarijoje Ragainėje, patsai kiek tik išgalėdamas visokių žinių kaupdamasis ir kartu stengdamasis gyvenimą permąnyti.

Ėjau mokytojo pareigas Kintuose, Šilutės apskr. nuo 1888 iki 1892 m. ir Tilžėje nuo 1892 iki 1912 m. vidurinėje mokykloje, tam ir tokioms mokykloms būti vedėju išlaikęs kvotimus² Karaliaučiuje. Tuo pačiu laiku vasaros metu lankiausi Greifswaldo (Greifswald), Halės (Halle) ir Leipzigo (Leipzig) universitetuose ir nuo 1913 iki 1919 m. Berlyno (Berlin) universitete.

Nuo 1895 m. buvau kartu ir veiklus tautinio gyvumo narys, mokinau jaunų lietuvių būrelius giedoti, dainuoti ir vaidinti, rengiau su jais toliau tautines šventes, mokinau to norinčius lietuvių kalbos, sakiau Tilžėje, Klaipėdoje ir tada visoje Lietuvoje kalbas, kuriomis tikėjau žadinąs žmones sąmoningesniam gyvenimui, rašiau rašinėlius pirma Tilžės, tada ir Lietuvos lietuviškiems laikraščiams ir kūriau pradėjęs 1898 m. visokius veikalėlius, veikalus ir raštus tam įgaliotas savo gyvumo bei savo patirčių gyvybingoms tautos reikmėms patenkinti. Numaniau esąs stiprinamas tautos, kuri aiškiai apreiškė jaučianti mano esmę savo gyvume,³ kai kuriems ir menkinant mano dovių⁴ reikšmę, neleidžiant kūriniam veikti [taip], kaip galėtų.

Norėčiau, savo gyvenimą baigdamas, būt buvęs tautoje aiški žmoniškumo apraiška ir kitus tam skatinęs, bet norėčiau

---

² *Kvotimai* čia – egzaminai (Sud.).

³ *Gyvumas* – „gyvybės apreiškimas“ (Vydūnas. *Raštai*, t. 1, V, 1990, p. 545).

⁴ *Doviai* čia – kultūros turtai, kultūros paveldas (Sud.).

tautai dar ir suteikti tokį kūrinį, kurio šviesa niekaip negalėtų būti niaukiama.

Kiek atskiras vienas tautos sūnus, atskira viena tautos dukra šviesėja, grožėja ir taurėja, tiek jie šviesina, grožina ir taurina visą tautą.⁵

(MLLM, Vydūno fondas)

---

⁵ Šis sakinyš – prierašas prie autobiografijos, kuri parašyta 1937-04-20 „Mažosios Lietuvos“ studentų draugijai (Sud.).

PASIMĖGUS ŠVIESA – PASILGSTAMA ŠVIESOS

Nusimanydamas gyvenime, vaikelis pradeda visa ką stebėti. Džiaugiasi, kad jo kūnelis auga. Džiaugiasi visu tuo, ką mato, ką girdi, ką jaučia, ką ragauja ir ką užuodžia. Džiaugiasi medžiais, krūmais, žiedeklėmis ir žolėmis. Džiaugiasi visokiais gyvūneliais, kurie krebžda ir kurie bėginėja. Mielos jam avelės, mieli veršeliai, arklėliai. Nudžiunga matydamas, kaip lakioja paukšteliai: balandžiai, blezdingos, kielės.

Bet labai ypatingas vaikui yra dangus, kuris apgobia visą žemę, visą gyvenimą. Pro jį slenka saulė, kyla ir nusileidžia. O kartais matyt, kaip mėnuo ją lydi. Kaip nuostabu visa tai! Ypačiai, kad vakare žvaigždės sušvinta!

O kaip tai, kad, saulei pasirodant rytmečiais, visas gyvenimas sujunda, sukyla ir visai apsireiškia! Ir šviesai dingstant, vėl visas gyvenimas pasislepia tamsoje! Net vaikas numano, kaip jis pats įmigdamas kažkur nukyla.

Bet pabudus – vėl koks džiaugsmas! Visas gyvenimas iš naujo pasirodo ir pasireiškia, grįžta į gyvenimą ir vėl džiugina. O saulėlė žvelgia šypsodama toj šviesoje į visa, ką ji kuria ir žadina. Neapsakomai tai malonu! Vis nori šviesoje pabūti ir ją vis garbinti.

Tik labai keista, kad šviesa vis dingsta tamsoje. Ir vis reikia klausti, kas jai leidžia vėl kilti. O kaip tai [yra], kad saulė taip šviesi ir spinduliuoja? Juk ji kyla iš tamsos, kurioje švytuoja tiek daug mažų žiburėlių, glėbiamų begalinės tamsos.

Negali būti kitaip, kaip kad už tos neapmatomos tamsos šviečia šviesa, kuri niekuomet nepranyksta, kuri visą patiriamąją šviesą ir tamsą laiko savo glėboje ir tai vienai, tai antrajai leidžia apsireikšti ir vėl pradingti. Tai jau atvaizduoja žaibai naktyse.

Tą slėpiningąją šviesą patirt būtų labai svarbu ir reikšminga. Būtų tikriausias džiaugsmas, kurio man gal dar niekuomet nebuvo lemta patirti. Kokia tai būtų laimė toje šviesoje susivokti,

joje pabusti ir pabūti! Ilgstausi to labai. Juk kartais jaučiu, lyg būčiau iš jos aš pats ir visa, kas gyva, net visa, kas yra. Kaip aš, taip ir visi žmonės jai giminiški! Iš jos visi mes lyg išsmukę. Ir todėl ilgiuosi jos. Gal ilgisi jos ir visi žmonės.

***

Žiūriu į tėvelį, į motinėlą, į brolius ir seseles. Ir jau stebiuosi. Visi jie šviečia! Akys tiesiog spinduliuoja. O kad jie kalba, taip skamba, kaip kad su žodžiais reikštųsi ypatinga šviesa. Iš jų sielos ji spindi pro žodžius. Ir numanau, kokia ji maloni, kaip labai ji gaivina ir laimina.

Iš viso, kas man sakoma, jaučiu, kad myli mane, kad meilė yra šviesa, kuri mane žadina. Ir manyje subunda meilė jiems visiems, kad nusimanau, lyg visas mano vidus sušvistų. Ir ją apreikšdamas gyvėju⁶ ir įsigaliu. Mane užplūsta neapsakomas palaiminimas, kurs kelia mane iš visos tamsos į tą slėpiningąją šviesą, kuri niekada nepranyksta.

Bet matau, kad ir kiti žmonės, netgi man visai, rodos, svietimi, taip šviečia, kad negaliu atsidžiaugti. Žvalgaus gyvenime. Ir koks nuostabus jis man atrodo! Jis atspindi šviesą, kuri su saule mus aplanko ir slapčia skelbia tą šviesą, kuri glūdo už visos tamsos. Ir laukia manęs ir viso, kas yra, kad visus palaimintų.

Tikriausiai ši slėpininga šviesa yra meilė. O kad kartais meilės nematau žmonėse, tad tamsoje žvalgaus, labai jos ilgėdamasis. Ir meldžiuos, kad ji visus žmones nušviestų ir manyje užtekėtų. Noriu, kad visa [kur], ką kalbu ir darau, ji šviestų.

Rodos, ji ragina visus būti meilingus, jeib juos galėtų laiminti ir iškelti iš visos tamsos. Todėl ir tokia tamsa visus žmones slegia ir aklina, jeib pasiilgtų šviesos, kuri visą gyvumą, visą malonumą kuria ir kuri laukia už visos tamsos žmogaus pasiilgimo.

Saulutė (1948, nr. 1/2, p.10–11)

⁶ *Gyvėti* – „aukštesnį gyvybės laipsnį pasiekti“ (Vydūnas. *Raštai*, t. 2, V, 1991, p. 433).

SAPNAS IR TIKROVĖ

Atsitinka kartais, kad pamirštu savo aplinką ir pakylu į kažką kokias dausas. Užmaršoje seniai pranykusi praeitis aušta tada iš naujo. Ir regiu, lyg tatau būtų esama tikrovė.

Bet yra ir antraip. Tikrovė mane paveikia, tarsi ji būtų regesys.⁷ Ir kalbėdamas apie vieną ir antrą [dalyką], dažnai negalėčiau iš karto pasakyti, kas tikrovė ir kas regesys.

Taip neseniai ir atsitiko. Dar dabar matau prieš save mergaitės veidą. Gražus ir taurus, skaištus, kad negaliu juo atsigerėti.

Koks tik nuostabus dalykas – žmogus! Paprastai žiūrime į regimąjį jo pavidalą, tarsi tai būtų visa jo esybė.⁸ Bet ką joje pastebime iš tikrųjų? Rodos, labai mažai ką. Ar sužinome, kas už to pavidalo slepiasi? Kokie džiaugsmas, kokie skausmai, kokios mintys, kokie norai, koks nusimanymas, kokia viltis?

Nieko to mūsų akys nepagauna. Joms tatau neprieinamas slėpinys arba net visiškai niekis. O tačiau tikime jį įspėsią. Ir žiūrime, stelgiame.⁹

Daug tada mums pradeda sakyti veidas. Akių šviesa tą slėpinį jau atdengia. O žodžių skambesys jį net praneša. Tada dar ilgai girdimas aidas mūsų sieloje.

Ir mes visą tą gausų slėpinį ir slaptą gyvumą trumpu žodžiu pažymime, sakydami: *Tai tu!* Toks mažutis šis žodelis. O jis kreipiasi tarsi į tikrą kosmą¹⁰ (pasaulį).

Iš tikrųjų tokia yra žmogaus asmenybė, kurios apačia, jos žemė yra kūnas, už kurios šviečia jos saulė, būtent žmoniškoji esmė.

---

⁷ *Regesys* čia – į sąmonę sugrįžusių praeities įvykių išgyvenimas; kitur sąvokos *regesys*, *regėjimas*, *regėti* vartojamos kalbant apie vizijas, dvasinės tikrovės suvokimą (Sud.).

⁸ *Esybė* – „esmingas, save žinąs gyvumas“ (Vyduanas. *Raštai*, t. 1, V, 1990, p. 545).

⁹ *Stelgtis* – stengtis (Sud.).

¹⁰ *Kosmas* – kosmosas: Vyduanas žmogų traktuoja kaip mikrokosmosą (Sud.).

Įsižiūrėkime į tai! Kūnas yra menkas tik dalykas. Daug daugiau reiškia asmenybė. Visokios būsenos, įvairiausios jėgos čia susieina. Tikra jų begalė. O nuolatos jos pakinta. Patirtys, mintys: vos pasidariusios, jau vėl ir nyksta. Bet esmė! Kartais ji šviesi, kad akis tenka nuleisti prieš ją. Vėl kitoji dvasia-siela yra niūri, tamsi kaip kokia naktis.

O visa tai veikia ir keičia kūną ir jo atrodymą. Ir iš veido, iš akių ir žodžio apsireiškia. Tada girdime vėl trumpą žodelį. Visą savo amžiaus gyvumą, visą savo kosmų žmogus atveria mums, tardamas žodį *aš*.

Toks tai yra žmogus. Taip stebina vyriškis. Bet dar daugiau moteriškoji. Nebėra ji tik vien sau amžius ir kosmus. Ji yra kaip kokie vartai į visos visumos¹¹ Pagrindą, į jos Slėpinį. Už moteriškojo gyvenimo laukia dar kitas, dar neapsakomai [slėpiningas] kitas. Ir nebepažymimas jis žodžiu *tu*. Numanomas už jos lyg pats Amžinumas.

Jo viduryje stovi moteriškoji. Pro ją jis mirga, kaip giedrios dienos aušra pro langą. Jis mirga iš jos veido, iš akių, iš viso pavidalo. Moteriškoji parinkta būti motina. O kas to reikšmės nenumanytų! Tada gali stelgti ir stebėtis be galo.

Tik kad kai kuri yra menkėjusi, kad ji visa yra pametusi, kas jai skirta, tada žiūri lyg į tuštumą, į vargsną ir naktį. Ir akys skausta, siela liūdi.

Bet aną kartą nebuvo taip. Žvelgiau pasigėrėjimo akimis. Sėdėjau už stalo jaunimo susiejime. Jauniai šalia manęs, bet prieš mane – mergaitė. Visi buvome linksmi, šnekučiavom, juokavome.

Tik ji likosi rimta. Ir visai retai sklido švelnus šypsnyš jos veidu. Saulėta buvo jos šypsena. Ir lyg prisegė mano dėmesį. Tada ir vėl skimbtelėjo atmintyje jos žodžiai, kuriuos man tarė pasisveikinant. Malonaus, bet ir skaidraus skambesio buvo jie. Sakė, kad jau trečią kartą panašioj draugijoj pasitinkanti mane.

---

¹¹ *Visuma* – „viskas, kas sudaro dalyką“ (Vydūnas. *Raštai*, t. 1, V., 1990, p. 545).

Maniau, kada tai buvo. Neatsiminiau. Ir stengiaus iš jos atrodymo, iš to, ką jos akys ir jos rimitis bei šypsnyšs reišė, visa iširti.

Bet vis dar tik mačiau jos veidą, jos asmenį. Vis dėlto ir tai daug man pranešė. Atrodė, tarsi kambarys būtų pritemęs, o ji į jį skleistų šviesą. Ar gal tai jos šypsnyšs padarė?

Minčių gausybė sklido mano sąmonėje. Kaip čia pasakius, kokia jinai? Ar čia reikėtų pasakyti, kad ji aukšto garbingumo mergaitė? Ar gal geriau dar, kad iš jos spindi laimėtojos laimė?

Iš tikrųjų! Toks žodis geriausiai nurodo į tai, ką pastebiu. Mums atsisėdus, ji žiūrėjo į mane ypatingai gražiu nuoširdumu. Bet iš lengvo atrodė, lyg ji pakistų, lyg nebesiliktų ta, kur pradžioje buvusi. Ji kažgi kur [mintimis] nuskrido. Turbūt atsiminė praeitus laikus.

Kur ji nuklysta? – pamaniau. Dar matau ją gražiame mirgėjime. Veidas skaistus ir sveikas, lyg iš pieno ir kraujo būtų. Tiktai kur ne kur pastebiu mažas dėmes ir užkliūvu.

Aplink mane kalbasi. Lengvai mintys bėgioja. Kartais ir atsakau į paklausimus. Bet visas tas gyvumas liekasi paviršiuje. Gilumoje gyvenu kitur. Matau mergaitę. Ir ji dabar prieš visą jaunimo linksmumą atrodo lyg skęstanti. Menu, kas tai būtų.

Ir štai jos veidas pakitęs! O taip žymiai, tarsi kita diena ją nušviestų. Ir kitas gyvenimas, kita asmenybė kiltų iš praeities ir kalbintų mane. Ir atmenu.

Prieš keletą metų ji visai taip jau sėdėjo prieš mane mano akivaizdoje. Tuomet vos kartais žvelgiau į ją. Tuoju buvau pastebėjęs, kad mirimo šešėliai jos siekia. O norėdama slėpti savo būseną, buvo visą veidą rausvai ir baltai išsitepusi. Vis dėlto buvo regimi geltimo ir raukšlėjimo požymiai.

Daug tuokart šnekėjo. Buvo tikrai plepi. Turbūt norėjo tuo įrodyti savo širdies ir sielos gyvumą. Bet nujausdama savo tuštumą, dažnai nutildavo. Galvą nuleidusi ir akis primerkusi ji tada pro ilgas savo blakstienas tėmyjo mane lyg nerimastinga. Bet dėjos, kad visas toks jos elgesys pareinąs iš kita ko. Juk ji cigaretę rūkė.

Nuolatos reikėjo užsidegti naują. Ir tad stengėsi savo piršteliais ją graškščiausiai laikyti. Tik nebuvo ir jų rausvai išsitepusi. Aiškiai matyti, kokie jie buvo pageltę.

Nesmagu darėsi. Vėl pažvelgiau į ją. Ir pranykęs buvo anas vaizdas. Ji prieš mane sėdėjo kaip pirma visame savo gražume. Tik nebuvo to saulėto šypsniu. Aišku, ji vis dar skendėjo savo atminimuose.

Ir sekdamas ją, tuoj mačiau už jos – ją antrą kartą, kitokią, mačiau vėl tą vargšelę su jos rūkymu, jos plepėjimu ir visa kita, sakysime, patirtim.

Ir vėl regiu paprastu žvilgiu. Jos skaisčios akys atrodo lyg aptvinusios skausmo ir ilgesio, jai toli, toli esant nusimąščiusiai. Sekiau ją. Ir vėl suradau. Išvydau tretį jos pavidalą, bet dar toliau už jos tarsi rūke. Bet man į jį žiūrint, greit artėjo. Ir pagaliau buvo visai aiškus.

Tuojau ir žinojau: tokia ji buvo, kai pirmą kartą ją sutikau. Ir tą kartą ji sėdėjo ties manim. Veidas buvo sveiko rausvumo kaip mergaitės, kuri sveika augusi ir mitusi Lietuvos kaime. Nepritiko tam veideliui tik cigaretė, kurią ji buvo įsikandusi. Bet jau mokėjo viso ko. Traukė dūmus į burną ir vėl išleido juos pro nosį. Mat kaip sekasi!

Daug čia buvo moksleivių, studentų ir studenčių. Tūli rūko kaip ji. Daugelis jų ir nerūko. Stengiaus pakęsti drumstąjį orą. Mergaitė ties manim, dviem pirštais paėmusi cigaretę nuo lūpų, kaip tik atsakė vienam studentui, kad mūsų laikais moteriškosios turinčios visas laisves kaip ir vyrai. Visas! – antrino ji.

Ir mano atminty jai skambėjo, tarsi dabar girdėčiau ausimis. Jos balsas ją režė. Iš jo kažkoks norėtas aštrumas veržėsi. Ir vėl ji rūko. Dėjosi tai daranti su didžiausiu pasimėgimu.¹²

Tyriau jos veidą. Teisybė! Jis gražių linijų, sveikos odos. Gražus didžiojo Menininko kūrinys, patekęs žmoniškajai esmei. Ką ji iš jo padarys? Jaunumas dar švietė iš veido kaip pavasario

---

¹² *Pasimėgimas* – džiaugsmas, malonumas (Sud.).

diena. Pro tiesią baltą noselę su jos rausvai šviečiančiais slapčia drebančiais sparneliais alsavo jos gyvybės kvapas. O tos lūpos! Gražiai lingavo savo pilnumu ir viliojo.

Bet ne! Suvirpėjo vaizdas. Juk tos lūpos apžiojusios laikė cigaretę. Ir į mergaitės gyvybės kvapą sunkėsi dūmų nešvarumas ir kartu tabako nuodai. Ir slinko į burną, ištepdami rausvąją, drėgnąją jos odą ir slinko giliau į gerklę ir plaučius ir tad grįžo atgal pro nosį, tą gražiąją noselę, visur rausvąjį gražumą apteršdami. Ir pasklido nikotinu dvokias kvapas.

Ir man visa tai stebint, sunkėsi cigaretės dūmų nuodai iš drėgnosios rausvosios burnos, gerklės, plaučių odos gilyn į kūno sultis¹⁵ ir nuodijo, geltino ir žudė to gražaus kūno gyvybę. Ir pamaniau, kad netrukus veido oda bus pageltusi ir apmirusi, pilna smulkių raukšlių. Ir reiks teptis. Tik nepataisys. Grožė sutuokta tik su švara, su skaista, tai yra su sveikata.

Ar to nenumanai, mergaite? Ar taip savo grožės nekenti? Jos norėdama, turi viso ko atsisądėti, kas ją naikina ir turi ją auginti. Tam tu, tam visos mergaitės, visas jaunimas leistas.

Vėl išleido dūmus. Stačiai į mane. Ir vietoje gyvumo kvapo numaniau nuodingumą. Buvau beatsikėliąs, kaip ji pažvelgė į mane. Žvilgis kietas, priešginingas. Sutikau jį savo būdu. Truko akies mirksnį.

Staiga ji pašoko ir, galvą išmetusi, ilgai traukė dūmus iš cigaretės ir juos įmantriai išleido pro nosį. Bereikėjo, kad koja treptelėtų ir pasakytų: *Rūkau ir vis rūkysiu! Man taip patinka! Ir aš darau ką noriu!*

Dar kartą pažvelgė į mane lyg pasididžiudama. Bet staiga sunyko, nuleido galvą ir primerkė akis. Visas jos vidus lyg suvirpėjo. Bet greit vėl iškėlė galvą, vėl žindo savo cigaretę ir, išleisdama dūmus pro nosį, nuėjo pas kitas.

Buvau į jos žvilgį atsiliepęs tikru širdingumu. Nepavydžiu niekam jo džiaugsmo. Bet noriu, kad jis būtų kuo tikresnis. O toks tegali būti taurusis. Bet čia matau, kad dėl kenksmingu

---

¹⁵ *Kūno sultys* – organizmo skysčiai (Sud.).

dalykų prasilenkia su visu džiaugsmo pasauliu.

Bet mergaitės priešgynumas įrodė man, kad siela, būdama dar budri, man pritarė. Kitos patirtys, kurios jungiasi lengvai su rūkymu, vos dar buvo pradėjusios ją teršti. Tai nuoširdžiai linkėjau [sielai] laimėti.

Ir kaip tik man ši manant, su kitomis kalbėdama, ji pažvelgė į mane. Nujautė mano mintis ir linkėjimus. Bet greitai vėl stiepėsi jos įmantrumas. Vėl matyt iš judesių, kad ir toliau nori savaip elgtis ir visokiais neva palinkimais gyventi. Tik nuolat stojo kalbėjusi ir rūkiusi susimąstydama.

Taip tad ir rūkė dar, kaip ją antrą kartą pasitikau. Jos kūnas tada jau buvo ligonis, o siela labai nerami. Gaila jos! Net suskudo širdis, kad lyg iš miego pabudau.

O ji čia sėdėjo ties manim. Žvelgė į mane. Lyg norėdama ką pasakyti. Nuslinkusios buvo visos debesys. Jos veidas dabar vėl buvo nušviestas tos saulės, kurią pastebėjau ši vakarą įėjęs.

Pakilau, ir ji kartu su manim. Atsisveikinau su artimiausiais. Jie nulėdėjo lig durų. Išėjau. Mergaitė šalia manęs, paklausdama, ar valia eiti su manim. Žinoma, sutikau.

Ir ėjova. Bet ilgai tylėdamu. Tada ji prašneko: „Tamsta atsiminei mane?“ – „Atsiminiau.“ – „Visa mano praeitis man grįžo ši vakar.“ – „Regėjau!“ – „Sunki buvo mano jaunų dienų kova!“ – „Bet tamsta laimėjai! O todėl džiaugiuos nuoširdžiai!“

Vėl žengėva ilgai tylėdamu. Tada ji lyg baili vėl pradėjo: „Norėjau, kad tamsta mane vėl tokią, kokia dabar esu, pamatytai. To žvilgio tuokart nepamiršau niekuomet! Ir aš – iš visos širdies...“

Pertraukiau jos žodžius: „O aš viską pamiršau, kas buvo ir vien tematau mergaitę, kuri naujai laimėjo savo grožės vainiką. Ir to niekuomet neužmiršiu.“

Reikėjo atsisveikinti. Ji dar lyg norėjo ką pasakyti. Jos ranka lengvai virpėjo mano rankoje. Gatvės žiburys mergaitės veidą nušvietė. Žvelgiau į ją. Jos akys švietė ypatinga šviesa. Ir jos esmė mirgėjo kilnioje grožėje. Nuėjo.

Žengdamas tolyn, mąščiau apie sapną ir tikrovę. Kad

žmonės tų dviejų neatskiria! Trokšta sapnų, kur jų laukia tikrovė. O kaip tada džiaugiasi, ją tik dar priėję! Vykdo gyvenimo prasmę!

Sustojau. Žiūrėjau, kur ji eina. Žengė kaip karalaitė. Bet kad nei nežinau jos vardo, pavardės! Gal to ir nereikia. Vardas čia nieko nereiškia, kur klausimas kyla apie esmės tikrovę, kuri merkėsi į sapnus ir kuri rūpėti turėtų kiekvienai lietuvaitei.

Jaunoji karta (1930, nr. 11, p. 161–164)

JAUNO ŽMOGAUS AUGIMAS

Vienas berniukas, kartą klausiamas, kaip tai pasidara, kad jo kūnas auga, atsakė, kad jis valgo, o iš to kūnas auga. Tada jam sakoma, kad kūnui reikia ir oro bei gėrimo, drėgmės. Tik visa tuo tėra minima, kas į kūną patenka, o ne [tai], kas tą augimą vykdo. Kitas berniukas, skautas, apie tai prasitarė, kad tai padaręs Dievas. Tik jis nežinojo pasakyti, kaip tai atsitinka. Jam apie tai kiek pasakius, jis numanė, kad augimas yra slėpiningas dalykas.

Apie tai retai žmonės tepamąsto. Beveik visai nei nenumano, kad augimas yra nuostabus vyksmas. O juo labai rūpinasi maži vaikai. Nori būtinai didi užaugti. Todėl dažnai matuojasi, stodamiesi prie sienos ar durų staktos ir nori, kad būtų čia pribraukta, koks jau jų kūno didumas.

O vis tai nėra visas žmogaus augimas. Žmogui gyvenant, auga ne vien jo kūnas, bet ir visas vidinis gyvumas. Jis taip pat gali būti stebimas. Tik paprastai apie jį nekalbama kaip apie augimą. Sakoma: žmogus šį tą sužinąs, visa ko išmokštąs, įgyjęs visa ko supratimą ir išmanymą. Vadinama tai kartais ir žmogaus brendimu.

Toks pasireiškimas jau lyg įrodo numanymą, kad vidinis žmogaus gyvumas auga. Juk ir sakoma, kad vaikai turi būti auklėjami, vadinasi, vidinis jų gyvumas turi būti skatinamas augti, atsiskleisti. Rašytasis žodis tai geriau primintų rašant ne *auklėti*, bet *auglėti*, *auglėjimas*.

Šituo vidiniu augimu ir vaikas jau turėtų rūpintis. Skautams tai vis[ada] primenama. Jau jų elgesio ir laikysenos nuostatai reikalauja. Pats pirmasis tvirtina: *Skautas yra tiesus ir laikosi savo žodžio*. Ir labai svarbu prie tų žodžių apsistoti ir pagalvoti, ką jis įsako jauniems, augantiems žmoneliams.

Kas rytmetį, iš miego pabudęs, kiekvienas žinosi esantis pasaulio gyvenime, kuriame kūnas yra juslinių patirčių priemonė. Ir stebi viską, kas čia vyksta, numano veikia, kaip jis, visaip akstinamas, [galį] apsireikšti. Kartais jaučia tarsi liepiamas taip daryti. Veikia jį linkimai, užgaidos, jausmai, geiduliavimai. Yra jų visokių. Ir jie lyg varžosi, kad vienas viršų įgautų prieš kitus.

Šitą numanydamas žmogelis turėtų susimąstyti ir pasistengti išmanyti, kam apsireikšti leisti būtų prasmingiau. Tada aiškėja, kurs kelias tam vykti yra tiesus. Kiekvienas iš savo giliausio vidaus turėtų siekti įsilieti į pasaulio gyvenimą.

Tam visa kas priešinas, visokie vidiniai sukilimai, visokios būsenos, visokios mintys. Pasidaro tiesiog painu. Ir visa tai verčia visai suktai apsireikšti, jeib būtų galima išvengti sunkumų, nepatogumų, vargų, neapykantų, bausmių arba grėsmių, o įsigyti visko, kas suteikia patogumų, smagumų, kokio nors lobio ir aklo, apsirikto, neteisingo pagyrimo.

Greitai nuvokiama, kad visam tam pasiekti geriausia priemonė esąs melas, kurs apgaulumą įgalina. Bet kas po viso to seka, ne visi apmąsto, savo vidaus pakitimų nestebi, neprižiūri. O žinotina, kad melas niaukia dvasios, sąmonės šviesą. O apgaulumas nuodija vidinį gyvumą [taip], kad jis pasidaro ligotas. Taip tada sustingsta vidinis žmogaus augimas.

Žmogaus žmoniškumas¹⁴ vysta, pagaliau net apmiršta. Kas jame dar lieka žmoniško, yra tik visokių nedorybių priemonė. Reginčiam žvilgsniui tokia žmogysta¹⁵ aiškėja kaip daimonų, arba, kaip paprastai sakoma, velnio, užnikta. Ir iš jos iškyla visokių bjaurumų, ypačiai greitai – neapykanta tiems, kurie nepasiduoda jo pažiūroms, jo norams ir siekimams.

O žmogus pašauktas vis apsireikšti iš vidinio giedrumo, skais-tumo, vadinasi, būti tiesus, be sukčiavimų, be klastų. Vis jis turi būti pasiskyręs tam, kas yra gera, teisinga ir gražu. Tada jis gali apsireikšti tiesiai iš žmoniškumo esmės. Ir įstengia net nepykti ant tų, kurie jam kenkia ir jį visaip šmeižia. Taip jis pasilieka su tuo, kas yra teisybė, ir pasidaro visais atžvilgiais pavyzdingas. O toks elgesys traukte traukia kitus jį sekti. [Tada] auga žmogaus vidus.

Toks augimas visaip ir apsireiškia. Augas žmogus vis nori tai ir įrodyti. Nori kitą gelbėti, jam padėti, patarnauti. Matydamas, kad tai po kokio laiko reikalinga, jis iš anksto pažada tai pa-daryti, duoda savo žodį, kad taip veiksias. O tai ir ištesėdamas, jis visados jaučia kažkokį patenkinimą, nė nežinodamas, kas tai, kas jame vyksta. O yra tai jo vidinio gyvumo sukilimas, stiprėjimas, esmės augimas į pasaulio gyvenimą.

Jeigu žmogus pasilieka patvarus taip elgtis, jis tai ir vis aiš-kiau numano. Jaučiasi visaip tvirtėjantis. Dar geriau tai pastebi visi, su kuriais jis santykiuoja. Ir kalba apie jį kaip apie tvirtą, ryžtingą vyrą, kurį tegali gerbti. O jame dar neatsiskleidusieji gabumai vis daugiau ryškėja, jeigu jis tik nesukrinka [nekeičia] savo elgesio, savo pasižadėjimų.

Visai kita ką patiria [tas], kurs kam nors pasiryžęs, greitai nuo to vėl atsisako, ką pažadėjęs, to neištesė. Tuoju ir jo draugai kal-ba, kad jis nesąs patikimas, kad negalima juo pasitikėti. Matyt, jie jį laiko menkėjusiu, [su]silpnėjusio žmoniškumo. Kas kartą,

---

¹⁴ *Žmoniškumas* – žmogaus esmė, aukščiausiųjų vertybių ir individualumo versmė (Sud.).

¹⁵ *Žmogysta* – žmogaus (dvasios–sielos) apsireiškimo priemonė, psichofizinė jo prigimtis (Sud.).

kad jis nesilaiko duoto žodžio, jis tiesiog smunka, kol pagaliau visai suglemba ir niekšu pavirsta. Jame dingsta tos galios, kurios jį neša su jo žodžiu ir jo veikimu į gyvenimą, į žmonių santykius, jeib čia būtų gaivinantis veiksnys. Kurs nesilaiko savo žodžio, lieka niekutis, menkutis visą savo amžių. Neišauga jame esmiškasis žmoniškumas, nors kūnas kažki kaip augtų ir stiprėtų. Bet pasirodo, kad ir jam kenkia toks vidinio žmogaus menkėjimas. Nesilaikančio žodžio žmogaus kūnas silpnėja. Neturi būti [jis] nuodijamas alkoholiu ar nikotinu. Tai darant nusizengiama gyvenimo dėsniams, Dievo valiai, kuri nori žmogaus kūno sveikatos, vidinio žmogaus augimo ir jo esmės šviesėjimo.

Tiesa, kartais ir tokiam žmogui pasiseka ši tą pasiekti, įgyti gyvenime žymią vietą, ypačiai kad jis yra mokslintas. Bet ne po ilgo laiko jo nevertumas bendruomenės gyvenime aiškėja. Ir jis čia palaikomas vien tik viešos tvarkos. Žmonės žino jį tiktai kaip visokių netikslumų ir negerumų kėlėją.

Visa tai jaunuolis turėtų gerai apgalvoti ir pagal tai apsieikšti. Pats turi savo vidinį augimą skatinti. Žinoma, ir jis vyksta, kaip ir kūno augimas, veikiant slėpiningai galiai. Bet ji vis reikalauja, kad žmogus ją atsimintų ir į tai atsižvelgtų.

Jau kūno atžvilgiu žmogus turi pats visa ką daryti, jeib jis sveikas augtų. Neturi jo lepinti, bet ir nevarginti. Visai reikia būti saikiam, santūriam. Dabarties laikais aiškiau sužinota, kaip jis maitintinas ir prižiūrėtinas. Į jį reikėtų žiūrėti kaip į savo draugą, kurs šalia žmogaus auga, jeib jam tarnaut galėtų. O jo tarpimą žmogus kuo geriau galės pašelpti, jeigu kuo nuoširdžiau rūpinsis [savo] vidiniu augimu. O tam pagaliau svarbiausia, kad žmogus atsimena, iš kur visas gyvumas, visos jėgos ir galios kyla. Yra tai Didysis Slėpinys, yra Šventoji Valia ir Galia. Ji visa ką laiko Savyje ir ryškina visoje [būtyje] savo nustatytą prasmę. Į ją nuolatos atsikreipiant nuoširdžiu maldingumu ir jai pasišvenčiant visu savo elgesiu, gyvenimu ir veikimu, Ji savo palaiminimu lydi visas žmogelio pastangas.

Skautų aidas (1947, nr. 9/10, p. 2–3)

JAUNIMO VADAS

Tikrai nuostabu yra, ką reiškia jaunam būti. Bet ar daug tai nujaučia? Jaunumas yra [tarsi] paprastas dalykas. (...) Vis dėlto jaunimas yra labai apmąstytinas slėpinys.

Iš pat pradžios, kada vaikas dar nėra užgimęs, kažkas telkia nuostabias jėgas. O toliau, po užgimimo, jos vis dar kaupiamos, kol nėra pasiektas [tam] tikras kūno didumas. Gyvėjančioje asmenybėje suplukdomos ir visokios būsenos, būtent visokie jausmai, pageidavimai, geiduliai. Tada protavimo lygyje jau sutraukiamos ir visokios mintys. O pagaliau sušvinta visokie išmanymai, visokie regėjimai ir reiškiasi tuo, ką vadiname išmintimi, meile, teisingumu, valia ir t. t. Tų jėgų ir galių kaupimo laikas – tai jaunatvė, o jų švytravimas – jaunumas. Kuo gyviau jos kaupiasi, tuo gyvesnis yra jaunumas. Tik čia ir glūdi slėpinys. Klausimas kyla: kas kaupia tas jėgas? Gamtos mokslas jau seniau sužinojo, kad tuo diegu,¹⁶ iš kurio auga kūnas [motinos iščiose], iškart reiškiasi kažkoks savigumas,¹⁷ naujas, atskiras veiksnys. Paprastai jis veikia labai kukliai ir kantriai, bet vis tikrai tikslin-gai.

Toliau po gimimo žmogaus asmenybėje susikaupiančių jėgų vis gausėja ir jų gyvumas stiprėja. Galėtume sakyti, kad jos sudarančios tikrą sūkurį. Tektų kartais gal kalbėti ir apie galių verpetą, kuriame skęsta anas kuklus veiksnys. O juk jis pats jį sukelia. Iš visų šalių apsuptas slėpinių, jis norėtų juos įspėti. O viduje dar daugiau jį apgobia, kažkas jį patraukia ir verčia šen ir ten, kad nežino, kaip laikytis, kad nežūtų. Tad žvalgos vadovo.

Bet kas galėtų juo būti? Aukšto amžiaus žmonės pa-prastai jau pamiršę jaunumo sūkurius, jaunumo mokėjimus ir stiprėjimus, vargus ir malonumus. Tada tokių žmonių patarimai

---

¹⁶ *Diegas* – užuomazga, pradai (Sud.).

¹⁷ *Savigumas* – savitumas, individualumas (Sud.).

negali būti reikšmingi. Paprastai dar yra matyti net ir iš aukšto mokslo arba aukštos vietos¹⁸ žmonių veido, kad jie jaunatvėje giliai smukčiojo į visokius nešvarumus, kad jie visai vergavo pažmoniškoms jėgoms¹⁹ ir tik viso atgrisę kalba jaunimui apie drausmingumą. O, nepaisant viso, atrodo nešviesūs. Jų vidus yra priskretęs ir tamsus.

Jaunimui reikia vado, kurs pats savo asmenybėje jaučia visokių suplaukiančių jėgų galybę, vadinasi, jaučia gyviausią jaunumą. O vis dėlto viršų palaiko ir nuolatos šviesėja, kaip diena saulei tekant. Bet ar dažnai tokį išvystame? Gal daugumas veltui žvalgosi. Tačiau jis prieinamas. Kiekvienas jaunuolis, kiekviena jaunuolė turi patys auklėtis, kad galėtų vadovauti, bet pirmiausia ne kitiems, o sau.

Žmogaus kūnas bręsdamas, kaip sakome, pasidaro ne vien tinkamesniu gamtos gyvumo reiškiniu, bet ir tinkamesne priemone žmogaus vidaus būsenoms ir turiniui, o pagaliau ir pačiai žmogaus esmei atsispindėti, jeib toji, būtent pats žmoniškumas, visą asmenybę bei asmenį ir žmonių gyvenimą nušviestų.

Žmoniškumas numanomas veikiausiai iš žmogaus sąmoningumo. Nuo jo reikia atskirti sąmonės turinį, būtent: visokius jausmus, nuotaikos būsenas, visokias nuomones, vaizdinius, sąvokas, mintis. Pats sąmoningumas visokiomis spalvomis atspindi žmoniškumą, reikšdamasis išmintimi, meile, teisingumu, nuoširdumu, didingumu, tvirtumu, taurumu ir t. t.

Visos tos vertybės turėtų tvarkyti žmogaus asmenybės jėgas ir ją, kaip ir jo asmenį, nušviesti. O ar tai jau dažnai pastebime? Sveikos ir skaisčios mergaitės bei moters veidas dar kiek dažniau rodo ir veide ypatingą šviesumą, rečiau jau jaunuoliai. Bet tas veido šviesumas paprastai tėra kūno jaunumo žydėjimas. O aukštesnio amžiaus vyrų vos ne vos vienas antras apreiškia tikrąją žmoniškumo brandą. Tiesa, jaunumo

---

¹⁸ *Aukšta vieta* – svarbi pareigybė (Sud.).

¹⁹ *Pažmoniškumas, pažmoniškos jėgos* – gyvūniškoji žmogaus prigimtis, t. y., aistrų, geismų, kūno jėgos (Sud.).

šviesa nublunka pagaliau. Bet kur leista pačiam žmoniškumui įsigalėti, čia jis būna nušvietęs žmogų ir žmoną²⁰ iki amžiaus galo.

Gimimu ir augimu žmogaus esmė įsiterpia, taip sakant, į erdvę ir laiką, į jusių pasaulį. To įsiterpimo vyksmas – jaunumas, atsitraukimas – senumas. Varžosi jaunatvėje, kaip minėjome, visokios suplaukiančios sąmonės ir pasąmonės jėgos. Kurs visa tai aiškiai numano, tas gali pasistengti tose varžytinėse ir pastovėti, ir mąstyti apie savo esmišką tvirtėjimą. Tada jis galėtų būti jau ir kitiems vadovas.

Atsimintina pirm viso, kad žmogus yra dvasinės kilmės, kad jis pasidaro ne iš kūno diegų, bet kad žmogaus esmė, kaupdama visokias jėgas, pagaliau ir kūniškąsias, pasinaudodama tėvų kūno diegais, tampa tarsi erdvinga ir laikinga, kitaip sakant, daiktinga. Reiktų dažniau kaltis [atmintin], kad žmogus nėra kūnas, kurs turi sielą, bet kad jis yra dvasia-siela, kuri, prigimties galių padedama, kūrėsi vidaus gyvumą ir kūną.

Kiekvienoje žmogaus asmenybėje žmogaus esmė nardo kelių lygių įvairių jėgų plūdime. Su kuriomis ji tuokiasi, tos stiprėja. O žmogus gali susisiekti ne tik su tamsiomis, vadinasi, pažmoniškomis, bet ir su šviesiomis jėgomis ir net su visai antžmogiška galia. Visos žinomos žmogaus vertybės yra šviesios jėgos.

Paprastai žmogaus vidus yra vienas mirgėjimas, ypačiai jaunumo laiku. Tikru galingumu visokios kūno nuotaikos, būtent pažmoniškos jėgos, traukia jaunuolio bei jaunuolės esmę į save, ir iš to pasidaro jų įsigalėjimas. Tada žmogus smunka į visokias nedorybes, kaip sakoma. Prisiminęs savo žmoniškumą jis vėl pakyla, bet, jį pamiršdamas, jis naujai klimpsta ir grimzta.

---

²⁰ Žodį *žmogus* Vydūnas vartoja ne tik pagrindine reikšme, bet ir kalbėdamas apie vyro, žodį *žmona* – apie moters asmenybę (siedamas šiuos žodžius su žmoniškumo sąvoka), o aptardamas lytiškumo, santuokos ir pan. klausimus – žodžius *vyras, moteris* (Sud.).

Tada jam reikia paramos. Tik kas ji galėtų būti? Patarimas, pamokslas maža ką reiškia, jeigu nėra iš jų jaučiama gyva dvasinė šviesa ir galia. Tikroji parama yra dvasinis antplūdis, kurs sužadina vargstančiam jaunuoliui [ar] jaunuo-
lei aukščiausias, būtent žmoniškumo, jėgas. O toks antplūdis tegali kilti iš šviesios asmenybės.

Tuo tarpu visi mes dar vos težengiame švieson. Ir labai daug jau reiškia, kad tai yra nuoširdžiai daroma. Geros valios žmonės, ypačiai jaunieji, gali tikrai nueiti pirmyn. Visi jie gali pasistengti apreiškšti savo esmės vertybes, iškilti iš niūkaus pažmoniškumo į nuolat aiškėjantį žmoniškumą ir tapti galin-
gesniu dvasiniu veiksniu žmonių gyvenime, iš ko savaime pasidaro vadovavimas.

Žinoma, reikėtų žinoti, kas daryti bus prasminga ir tikslinga. Nuodugniai turėtume apie tai mąstyti. Teikiau tam akstinimų savo raštais: *Sveikata [jaunumas, grožė]*, *Mūsų uždavinys*, *Tautos gyvata*, *Sąmonė* ir kt.

Šičia norėčiau paminėti tik paprasčiausius, bet reikšmingiausius reikalavimus. Pirmiau jaunuolis, kuris nori žengti pirmyn, vadinasi, žmoniškėti, turėtų rūpintis savo sąmonės šviesėjimu, esmišku sąmoningėjimu.

Tam labai svarbu visuomet ir viską, kas parašyta arba pasakyta, priimti ne tiktai atmintimi, bet visu išmanymu. Tik tada galime rinktis skaidrias mintis ir kauptis šviesius išmanymus. Nepasidarykime niekuomet tamsių žmonių mąstymo šiukšlynu. Ką pasitinkame, nušvieskime savo dvasios šviesa ir atmeskime arba kaupkime. Ir mūsų sąmoningumas šviesės, mūsų vidus bus aiškus ir tvarkus, ypačiai kada pasistengsime kalbėti ir veikti iš sąmoningumo šviesos, o ne varomi kūno dygių ir jo omės,²¹ ne skatinami nuovokos²² ir geismo.

O vengti reikia ypačiai vieno dalyko, kuris yra lyg sąmoningumo gėsinimas, būtent melo. Jis yra sukurta mintis,

---

²¹ *Kūno dygiai ir jo omė* – instinktas, kūno sąmonė (Sud.).

²² *Nuovoka* – „geidavimo, nuotaikos sąmonė“ (Vydūnas. *Raštai*, t. 1, V, 1990, p. 546).

kuria norima nuslopinti pačią teisybę. Ir taip melu kas kartą niaukiame viduje savo dvasios šviesą.

Toliau jaunimo vadui labai reikalinga tvirtėti ryžtingumu savo apsisprendimuose. Kas aiškiai išmanyta, kaip tikslinga, kaip būtina, tas turėtų būti ir vykdoma. Niekuomet nepasiduokime, kad esame traukiami kokio malonumo, kokio gundymo. Atsiminkime, kaip lengvai jaunuolis pamiršta ir savo pareigas, kada jį vilioja spinduliuojančios akys. Toks, žinoma, netinka būti jaunimo vadu. Nenukreipiamas [vilionių], jis turėtų žengti taurumo keliu.

Būtina, kad jis stiprintų savo valią. Tai pavyksta kuo geriau, kada jis visuomet tesi, ką yra pažadėjęs. Sutaręs susieiti su kitais 10, jis niekuomet neturėtų manyti, kad tam laiko yra ir 11 arba net 12 valandą arba kad ir visai nesą reikalo nueiti. Kam tada žadėta? Iš to išeina didžiausias žmonių jėgų eikvojimas ir pasidaro žmonių santykiavime netvarka, kurios kenksmas turi būti apmąstytas. Tikri nusidėjėliai yra tie valdininkai, kurie tokiu būdu netvarkiai eina savo pareigas – iš to prasideda visos tautos smukimas.

Aiškumas ir tvirtumas jaunimo vadui pirmiausia yra siektina. Prieš tai veikia pažmoniškos jėgos. Nereikėtų leisti joms įsivyrauti. Kylant kokiems pageidavimams, kokioms aistroms, svarbu labai rimtai apmąstyti, ką jos reiškia.

Tariamai tautiškai susipratęs jaunuolis tiki esąs kažis koks didvyris, kai jis toms tautoms, kurios jo tautai yra kenkusios, tvenkia savo viduje didžiausią neapykantą ir kerštą. O visuomet neapykanta ir kerštas temdo sąmoningumą ir silpnina ryžtingumą. O visuomet su kerštu kyla ir baimė. Net didelė tauta tada bijo visai menkutės tautos arba nors dėl tam tikrų tikslų dedasi bijanti, o pagaliau ir tikrai bijo. Bet paprastai yra taip, kad niekam baimė nėra tokia didelė, kaip tam, kurs priešui kuo pikčiau keršyti nori.

Niekas žmogaus taip netemdo, kaip neapykanta ir kerštas. Ir didžiausios kitos aistros to taip nepadaro, kad ir labai niauria sąmoningumą. Tūli tiki, kad viso to vengti galima kovojant

su žemais palinkimais. Tik visuomet kova šioje srityje stiprina priešą. Geriau yra viduje nusikreipti nuo to, kas gundo, kas pykina ir mąstyti apie tai, kas yra kilnu, tauru, teisu, didinga, gražu ir garbinga. Tuo visas protavimas ir nuotaikos gyvenimas pakinta ir nušvinta ir žmogus pasidaro laimėtoju.

Toliau labai svarbu rūpintis savo kūnu. Baisius įpročius žmonės yra išsiugdę. Tiktai menko žmoniškumo tautos iš pat senų laikų nuodijo savo kūnus visokiais svaigalais. Prisiminkime tik tabaką ir alkoholį. Visos tos tautelės pasiliko nešvarume ir menkume. Todėl ir iš lengvo išmiršta.

Bet jau daug amžių ir kultūrinės tautos jas pamėgdžioja ir ne vien vartoja minimus nuodus, bet juos dar ir stiprina. Toliau jos, tiesa, dažniau tik moteriškos, kaip anos laukinės tautelės, tepasi veidus ir pirštus [dažais]. Tiki sau padarą malonumą. O iš tikrųjų rūką vyrai ir moterys tikrai dvokia, nors vartotų geriausias cigaretes. Aišku, kad taip bjaurina savo kūną ir tuo žemina ir žudo savo tautą. Viso to būtinai reikia vengti tam, kuris nori būti šviesus ir sveikas.

Daug reikia ir maistas. Reikėtų pagaliau suprasti, kad jis turėtų būti kuo sveikiausias, kuo švariausias ir žmoniškumo atžvilgiu kuo tinkamiausias. O tokį maistą teikia vaisiai, grūdai, daržovės. Nešvarus maistas kaip tik jaunuosius greičiausiai pavergia pažmoniškumui. Žinoma, kad labai svarbu yra rūpintis kvėpuoti tyru oru bei kūno odos švarumu.

Pagaliau būtina, kad jaunuolis ir jaunuolė kasdien, pabudę ir prieš įmigsiant, prisimintų tą Galią, kuri viską valdo, iš kurios mūsų esmė ir visa gyvybė kyla. Reikia nuolatos pasišvęsti²⁵ tam, kas aukšta, tauru, kilnu, teisinga, skaistu, gražu, malonu.

Tokiu būdu jaunuolis, jaunuolė sutvirtėja, kaip nariai antžmogiškos galios, kuri veda kiekvieną nuoširdžiai pasistengiantį į visokius laimėjimus. Nebereikia tada tokiems

---

²⁵ Žodis *pasišvęsti* Vydūno filosofijoje yra sąvokos *švinta* vedinys: tai sąmonės orientacija į skaidrėjimą, švitimą, šventumą, savosios esmės (tikrojo žmoniškumo) aktualizavimą (Sud.).

jauniems dar daug patarimų, kaip čia ar ten elgtis ar veikti. Siekiant skausmingo žmoniškumo, viskas savaimė aišku. Juk jaunieji, kurie taip stengiasi gyventi, [savaimė] šviesėja, kad pagaliau aiškiai [galima] numanyti, kad jie yra šviesūs. O šviesus jaunuolis, šviesi jaunuolė eina šviesdami gyvenimo keliu ir gali būti jaunimo vadais. Tiesa, retai tėra sutinkami tokie jaunieji. Bet kiekvienas jų gali siekti šviesėjimo. Tik reikia atsiminti, kas yra jo vadai, būtent jo esmės kilmė.

Pernai vasarą mane lankė kiek pagarsėjęs jaunas vokiečių rašytojas. Nebepažinau jo. Ir jis, mane sveikindamas vokiškai, sakė lietuviškai: „Ieškojame savo vadovo. Jis yra mūsų viduje.“ Tą sakinį buvau prieš 12 ar 15 metų įrašęs į jo tėvų svečių knygą, kai jis dar gimnazistas buvo. O tą sakinį norėčiau įrašyti ir į kiekvieno lietuvių širdį. To vado vedamas, kiekvienas bus tikriausias ir jaunimo vadai.

Jaunlietuvių vadai (1937, nr. 1, p. 28–33)

JAUNUMAS – NAUJUMAS

Mūsų žodis *naujas* yra tik apverstas *jaunas*. O mūsų kalbos dvasia tai padarė, kad apreiškė, kurios prasmės yra jaunumas, kurios prasmės jis būti turėtų.

Paprastai žmonės jaunu vadina, kas pasidaro, kas gema ir auga taip, kad ji akimis regėti gali. Ir nėra abejonės, kad toks jaunumas ir yra naujumas. Tik nėra tuo įrodyta, kad tas naujumas ir įnešamas į gyvenimą ir čia tvirtinamas.

Jaunieji žmonės visi turėtų būti ir nauji. O jie dažnai yra labai seni.

Jauni žmonės pareina iš tų, kurie buvo. Todėl jie ir nešasi praeities požymius. Bet šie požymiai yra prisunkti ko nors naujo. Taip turėtų būti. Tada žmonija žengtų tolyn. Kiekviena jauna karta atneštų iš slėpiningų kūrybos gelmių naują

žmoniškumo spalvą. Naują – tai reiškia aiškesnę, ryškesnę.

Bet taip yra ne visuomet. Yra tai tik labai retai. Paprastai jaunieji žmonės nieko naujo neįneša į gyvenimą. Visą savo jaunumą naudoja tiktai tam, kad palaikytų tatai, kas sena, vadinas, kas vysta, džiūsta, miršta.

Supraskime gerai! Nemanykit, kad kiekvienas jaunas žmogus turėtų būtinai į gyvenimą nešti, kas yra kita kas negu tai, kas buvo, kad jo atnašos būtų originalios. Ne taip manyta. Neieškokime originalumo. Kurs jo turi ieškoti, tai jo niekuomet neras.

Jaunasis žmogus turėtų naujos gaivasties įnešti į žmones. O ta gaivastis gali būti ne koks nors nuostabumas, o gaivumas žmoniškajai esmei. Jaunųjų naujumas turi būti ne kitos rūšies gyvumas, bet aukštesnis jojo laipsnis. Šitą gerai supratę, išvengsime daug niekų ir daug skausmų, nedarysime nei sau, nei kitam blogo.

Jaunumas padaro žmogų prieinamą visokiems išvilpimams (sugestijoms).²⁴ Kas nors ką pasako jausmingu būdu, ir tuojau jaunasis tuo gyvena ir tai nori vykdyti.

Bet ne tai yra žmogaus vertė. Ir ne tam žmogus yra jaunas. Dar kartą pasakysiu. Jaunasis yra tam, kad atneštų į gyvenimą, kas yra nauja, vadinas, kas yra aukštesnio laipsnio žmoniška.

O ką tūli daro? Pagauti kokios nors nuomonės, jie ją tuojau vykdo. O nenumano, kad elgiasi ne taip, kaip jie, jauni būdami, [yra] pašaukti, bet kaip kokie vergai, kurie tuojau sukrunta, kad liepiami, įsakomi.

O jaunieji neturėtų būti vergai. Jie turėtų siekti viešpatavimo. Ne to viešpatavimo, kurs kitus jų įrankiais, jų vergais padaro. Ne taip. Toks viešpatavimas yra pragariškas. Ne! Jauniesiems reikia būti tais viešpačiais, kurie teikia, kurie pilnomis rankomis dovanoja visiems savo jaunumą, būtent dvasios šviesą, malonumą, pasitikėjimą, viltingumą, tvirtumą, kilnumą, skaistumą ir t. t., ir t. t.

Kurs tikrai jaunas – tas juk be galo turtingas. Jam tik reikia suprasti savo vidaus gėlmės šventvietę, savo vidaus viešpatavimo

---

²⁴ „Išvilpimas“, sugestija – įtaiga (Sud.).

tikslą ir jis numanys, koks jis turtingas, koks jis galingas ir koks jis dosnus.

O visa tai žinant, yra be galo liūdna matyt mūsų jaunuosius! Kiek maža jie gali teikti! Kokie vargšai jie yra!

Matau kartais gatvėmis einantį Tilžėje vieną antrą. Išbėgo jie iš tėvynės, nesutikdami su valdymu. Nejaučia, kad jie seni seni seneliai, [gyvena] vilkdami senovės jungą, kuriuo lietuvius spaudė svetimi, pirma vieni, vėliau – vėl kiti. O dabar jaučia tą patį spaudimą.

Reikėtų pagaliau susiprasti. Valdžia turi būti tvirta, turi laikyti ir versti žmones tikslingai elgtis visos šalies labui. Žinoma, ji turėtų būti išmintinga ir teisinga, ypač visai sąžiningai teisinga.

Tai labai sunku. Spaudžiami žmonės įpranta skųstis ir skūsti. Ypač norėdami įtikti spaudžiantiesiems. Taip buvo Lietuvoje rusų laikais ir toliau vokiečių. Todėl ir žymus lietuvių būdas kits kitą skūsti. O ne visi valdžios žmonės gali ir nori visa nuodugniai mėginti. Tai, žinoma, neteisingumo gali būti dažnai.

Bet tikrai jauni žmonės nepradeda iš netikro galo. Jie nebėga į svetimą šalį kurstyti pasaulio prieš savuosius, bet pradeda – kęsdami kiek galėdami – patys visomis pastangomis savo gyvenimo skritulyje²⁵ būti teisingi, išmintingi, kantrūs, tvirti, malonūs.

Jie neatsižiūri į aplinką, į pasaulį, į visą šalį ir jo žmones, jie žino, kas jų pareiga.

Jauni žmonės turi būti ir nauji. Naujumo jie turi įnešti į gyvenimą. O šis naujumas turi būti aukštesnis, grynesnis, žmoniškesnis.

Tegul visi kiti bus niekšai, nedorėliai kitų skriaudėjai; jaunasis turi būti kitoks. Visam tam jis turi priešinti savo naujumą, viltingumą, aukštesnį žmoniškumą.

Nebūkime vergai! Nebūkime seni! Būkime viešpačiais savo asmenybei, savo gyvenimo skritulyje.

Jaunoji karta (1929, nr.1, p. 3–4)

²⁵ *Gyvenimo skritulys* čia – socialinė aplinka (Sud.).

JAUNIMO PASKIRTIS

Kaip visiems žmonėms, taip ypačiai jaunesiems svarbu išmanyti, kas žmogus iš tikrųjų yra. Greičiausiai tikima: jis esąs kūnas. O tasai su savo gyvenimu laikosi lyg už uždangos. Žmogus vos kiek sužino, kas kūne vyksta. Žmogus yra ypatingo sąmoningumo gyvis, kuriame kūrybos galios kuria kūną, jeib, jį pagavęs, juo apsireikštų, įeitų su juo į žemišką gyvenimą ir jam suteiktų žmoniškumo kaip ypatingos šviesos.

Paprastai tikima, kad žmogus tampa tikru žmogumi auglėjimu,²⁶ pamokiniu ir laikymu auglėtojo valioje. Yra tam pagrindo. Bet tokiu auglėjimu žmoniškumas dar neatsiskleidžia. Vien auglėjimui paskirtas jaunutis verčiamas pasireikšti pamėgdžiojimu to, ką kiti daro, kalba ir kaip gyvena.

Tiesa, ir tai yra svarbu ir reikalinga. Jau tautinė prigimtis padaro, kad žmonės panašiai apsireikšti turi. Vis dėlto prisimintina, kad kiekviena žmogysta tėra tiktai priemonė įterpti į gyvenimą [savo] žmoniškumą. Pats žmogus yra sąmoningumo ypatybė, kuri turi teiktis gyvenimui savaip. Yra tai jos paskirtis, patekus į gyvenimą.

Dabarties laikais dažnai tai yra gerai numanoma. Todėl stengiamasi ne ką nors užspausti jaunimui auglėjimu, bet sužadinti esmišką jo apsireiškimą. Kiekvienas vaikas užgimdamas įneša į gyvenimą ką nors naujo, nors yra panašus į tėvus ir kitus jų vaikus. Mat su kiekviena nauja karta žmonija žengia, turėtų žengti pirmyn. Bet kad jaunimas priverčiamas daryti, mąstyti, tikėti tiktai [taip], kaip liepiama, tada jis gyvenimo kelyje stabdomas ir žmonija nežengia pirmyn. O jaunoji karta kaip tik tam skirta, kad ji pareikštų aiškėjantį žmoniškumą. Ji turi būti tiesiog žmoniškumo pavyzdys senesnėjai kartai.

---

²⁶ *Auglėjimas* – šį žodį Vydūnas vartoja sąvokos auklėjimas reikšme, pabrėždamas vidinio žmogaus augimo svarbą, auklėtojo vaidmenį jame (Sud.).

Žmogus patenka į žemiškąjį gyvenimą, jeib taptų kuo tikresniu žmogumi. Tai jam pasiseka, jeigu jis visu, ką jis sako ir daro, kaip jis elgiasi, yra tikrai nuoširdus. Todėl jis turi pirm kiekvieno apsireiškimo susimąstyti, staigų veikimą suturėti. Vis reikia sąmoningai visa daryti, kas reikia, niekuomet vien tik iš įpročio arba pamėgdžiojant. Nuoširdumas vis turi iširodyti, įsigalėti.

Todėl turi būti vis vengiama, kas niaukia ir silpnina žmogaus sąmoningumą, jo valią bei galią. O tai vyksta meluojant, veidmainiaujant, pažado neištesint, pykstant, kitą šmeižiant, jam keršijant, plepant, tinginiaujant ir dar vis kitaip. Būtina visiškai niekam nekenkti: nei žolelės be reikalo neskinti, nei mažiausio gyvelio nežudyti.

Labai vengtina visa tai, kuo dažnai smaginasi ir tūli jaunieji. Turėtų būti nerūkoma, negeriama svaiginančių gėralų, nevartojami neva skanumynai, kurie kenkia kūno sveikatai. Juk jau mažas vaikas supranta, koks neprotingumas [reiškiasi] kišant į burną ir čia laikant rūkomą dalyką. O kaip greitai girtaudamas žmogus netenka proto! Jaunimas turėtų visa tai išmanyti kaip tikrą gėdą. O jeigu ir mokslintas žmogus sakytų, kad rūkant jam sukyla daug minčių, tai jaunimas turėtų prisiminti, kad jis jų laukia ne iš nuodų, o iš dvasinio nušvitimo.

Svarbu yra ir maitintis sveikais, gaiviais doviais iš gyvosios gamtos, būtent vaisiais, daržovėmis, riešutais, pienu ir tuo, kas iš javų mitimui pagaunama, o atsisakyt žudytų gyvulių lavono, mėsos. Išmintingai, žmoniškai maitinamas žmogaus kūnas liekasi sveikas, o vidiniame gyvenime ir nesukyla nešvarių linkimų ir geidulių. Nuotaika liekasi greičiau rami.

***

Ypačiai reikšminga yra jaunimui rūpintis vidiniu šviesėjimu. Tokia yra jo paskirtis. Priimant kokį mokslą, įsikalant į atmintį, kas skelbta, reikia tai vis gerai apmąstyti ir stengtis gerai išmanyti. Niekuomet nereikėtų kokį nors mokslą kaip galutinį sprendimą be jokio svarstymo priimti. Tai svarbu netgi tikybės

mokslų atžvilgiu. Reikia aiškiai suvokti, kas Šventajame Rašte yra Dievo, o kas žmogaus žodis.

Proto šviesėjimui labai reikšminga yra tėvų kalba. Ji yra prigimta, kadangi pagrįsta kūno ypatumo, paveldėto iš tėvų. Ja pasirodo tautiškumas, kurs žmogui skirtas Dievo valios. Prigimta kalba apsireikšti pasistengiant kuo aiškiau ir gryniau, žmogaus protas žymiai šviesėja. Į ją maišant svetimų žodžių, jis niaukiasi. Garsus vokiečių mokslininkas todėl tvirtino, kad ypačiai svetimų kalbų žodžiai vartojami, kad nėra kokia prasmė aiški. Bet gerai išmokus prigimtą kalbą ir tada dar vieną kitą išmokus protas pasidaro lyg lankstesnis; žmogus gali tūringiau²⁷ apsireikšti.

Bet jaunimo sąmoningumui šviesėti yra kita kas dar reikšmingiau. Gimimu žmogus patenka į žemišką gyvenimą, bet jo kilmė yra Didysis Slėpinys, yra Dievas, kurio kvapas yra žmogus, kaip rašyta.²⁸ Dievui pasišvenčiant, Jam skiriant savo būvį, žmogaus esmė labiausiai šviesėja. Aiškesnis žmoniškumas įsigali. O tai kaip tik jaunam paskirta.

Pasišventimas Dievui yra žinomas kaip malda. Ji turi būti ne tiktai prašymas, bet atsidavimas Šventajai Valiai ir Galiai. Kaip žmogus, giliai įmigdamas, kyla į Didžiojo Slėpinio Globą, taip melddamasis turi toj Globoj nusimanyt ir budėdamas. O taip melstis reikia nuolatos.

Elgiantis, kaip šičia patarta, žmogaus gyvenimas būtų tikrai prasmingas. Jaunasis numanytų veikia, kad gyvėja ir stiprėja ne vien jo kūnas, bet ir jo esmė. O tam kaip tik jis susivokia žemiškame gyvenime. Esmiškai gyvėti ir bręsti – tai ir yra kaip tik jaunimo paskirtis.

Jaunimo ratelis (1951, nr. 5/6, p. 83–85)

---

²⁷ *Tūringas* – „kas yra aukštos vertės“ (Vydūnas, *Raštai*, V, 1990, t. 1, p. 546).

²⁸ Turimas galvoje biblinis pasakojimas apie žmogaus sukūrimą (Sud.).

JAUNIMO ĮSITERPIMAS Į ŽMONIŲ GYVENIMĄ

Gimdamas žmogus įauga su savo kūnu į pasaulio gyvenimą. Kūnui tarpininkaujant žmogus tada pasitinka visą savo aplinką ir jos reikalus bei reikalavimus. Mokykla jam vis geriau atveria į tai žvilgį.²⁹ Ir taip jis bręsta gyvenimui.

Pasiekęs tam tikrą [išmokimo] laipsnį ir visai kvostas, jis įsiterpia į gamtos ir žmonių gyvenimą. Čia jis, kaip kiekvienas žmogus, turi ypatingą reikšmę. Jis yra gyvenime naujas žmoniškumo veiksnys. Iš to kyla jam svarbių pareigų.

Tai numanant, reikia labai apmąstyti, kokia turi būti jaunuolio, jaunuolės laikysena, koks elgesys, kokia veikla ir apskritai – kokie [turėtų būti] visi jo apsirėšimai. (...)

Visais laikais išminčiai patardavo, kad reikia, pradėdant ką nors daryti, pirma save, [savo esmę] atsiminti, savyje susikaupti. Ir taip viduje nutilus atsiminti, kad žmogus savo esme išsiskynęs Didžiajame Slėpinyje, iš kurio jis kaip koks spindulys pasiskelbia. Kitaip tariant, reikia atsiminti, kad esi savo esme Dievuje, kurs yra Šviesa, Meilė ir Valia bei Galia visame, kas vyksta.

Taip susivokus, reikia pradėti veikti. Tada visi žygiai bus tiesūs, taurūs ir sėkmingi.

Toks susivokimas, tiesa, nėra kiekvienam iš karto galimas. Todėl patariama tam pasiruošti. Reikia visuomet vengti visokių neįlabumų, neapykantos, piktumų, nešvarumų. Jaunimui ypač svarbu susitūrėti, sukilus kokiam nors geiduliui ar aistrai. Niekuomet neturėtų meluoti, visados duotąjį pažadą ištesėti, nieko nenaikinti. Reikia nuoširdžiai stengtis būti pačiam savo apraiškų šviesa.

Reikia labai saugotis nuolatos ieškoti kitų žmonių negerumų ir juos skelbti. Tai darydamas kiekvienas žmogus sukaupia visa tai savo viduje ir pasidaro tiesiog išmatų indu. Ką jis kitų peikia, tą jis, apie tai kalbėdamas, savyje suglaudžia. Būtina rūpintis [savo] paties skaistumu, dorėjimu ir taurėjimu.

---

²⁹ *Žvilgis* – sąmonės laikysena, jos kryptis (Sud.).

***

Visados reikia atsiminti, kad kiekvienas žmogus savo [dvasios-sielos] ypatumu šviesina, stiprina, laisvina arba temdo, silpnina ir verčia į vidinę nelaisvę savo artimus, o pagaliau ir kitaip dar – visą tautą.

Kas kursto artimų žmonių neapykantą yra tamsios galios pagautas ir pasidaręs jos vergu. Į tai prasmingai atsiliepti tėra vienas būdas. Reikia nuoširdžiai melstis už tuos, kurie piktai yra pasireiškę ir kam [nors] labai kenkė. Jie yra labai apgailėtini.

Jaunimui yra tiesiog prigimta prikilti iki aukštesnio esminio [žmogaus] gyvumo laipsnio. Bet kurie tai nenuoširdžiai daro, labai greit patenka į nelabojo galią ir tiesiog vykdo jo liepimus, nuolatos kiršina žmones ir neša į juos visokius nelabumus. Negyvendami meilėje, jie tarsi nuo Dievo atsikreipia ir [su Juo] skiriasi, [pasmerkia save] žuvimui.

Bet į juos nereikia sviesti piktumo, niekuomet nereikia apie juos piktai mąstyti, o vis juos tikrai širdingai atsiminti maldoje. Yra žinomas Šventas Žodis: *Mylėkite savo priešus, gera darykite tiems, kurie jūsų nekenčia ir melskitės už persekiojančius ir šmeižiančius jus.* (Mat., 5 44)

Įsiterpiant į žmonių gyvenimą vis reikia pamąstyti, ar į jį nešame gerumą ar blogumą, neapykantą ar meilę, tai, kas kitus laimina ar kas juos temdo, piktina, kas žudo jų žmoniškumą.

Pabundant rytmetį būtina pirma atsimint Dievo Meilę ir Ja stiprinti savo pasiryžimą visą dieną savo apsireiškimais būti [Jos] priemone. Taip tik ir pamaniusi, jauna žmogysta tuojau pajaučia, kad ypatingas palaiminimas jo sielą nušviečia. Ir jis gali žengti į dieną, į žmonių gyvenimą, tikėdamas galėsias į jį nešti šviesų žmoniškumą, kurs kitų esmę savo pavyzdžiu sužadins.

Žymiausioji jo apraiška bus meilė. Ir su ja jis pasilieka Dievuje ir Dievas jame. Visos sunkenybės jam lengvėja. Jo jėgos sukyla, kad išgalėtų gyvenime. Jis yra palaiminamas ir gali tapti kitiems palaiminimu.

Skautų aidas (1948, nr. 4, p. 3–4)

KUO NORIU BŪTI

(...) Mąstymai [t. y. klausimai], kam žmogus geriausiai tiktų gyvenime, nedažnai ar ir visai nekeliama. Bręstantieji, būtent vaikinai ir merginos, labai lengvai pamiršta atsižiūrėti į tai, kam yra tinkami, o turi kita ką akyse. Jie galvoja apie tai, ką reikėtų daryti, jeib kartą būtų lengviau gyventi, kaip greičiau galėtų praturtėti, įsigyti žymią vietą gyvenime ir gal jame pagarsėti.

Tada, žinoma, atsižiūrima tik į tai, kokią naudą atneš bet koks veikimas, kokių patogumų ir smagumų galėtų būti laimima. Apsižvalgoma, ką iš gyvenimo būtų galima sučiupti, pagauti, vis tiek, ar teisėtai, ar neteisėtai.

O reikėtų numanyti, kad ne tai yra tikrai reikšminga, ką iš gyvenimo išlupi, bet ką į jį įneši. Bet tokie atsižvelgimai yra dvasinio žmogaus tarpimo laipsnio³⁰ požymiai. Menkesnis žmogus lauks viso ko iš gyvenimo, kilnesnysis – protaus, ką jis jam galėtų suteikt, kokie jo gabumai įgalina savo aplinkai suteikti, ko jai labiausiai reikia.

Vien tiktai toks nusistatymas yra [kilnaus] žmogaus vertas. Kiekvienas jaunuolis, kiekviena jaunuolė vis turėtų omenyje tai laikyti: kas gero bus iš manęs žmonių gyvenimui? Nors numanyt reikėtų, kad kiekvienas žmogus pašauktas save jam teikti. Kūrybos galia jį tam čia įstatė. Nors atrodo, kad gyvenimas žmogų vilioja, vis dėlto jis laukia, ilgstasi to, kad jis jam pasiskirtų ir tuo jį labintų.

Reikia aiškiai numanyt, kad žmogaus esmė viršija visa, ką daiktiškasis gyvenimas gali teikti. Tasai tėra vargšas prieš tai, ką [pats] žmogus reiškia. Kiek jis ir naudojasi augmenija ir gyvulija, jis jiems gali suteikti ir suteikia, kas jų gyvumą kelia. Prisimintina, kad žmogus įstengia šelpti augmenų tarpimą, moka gyvulius prižiūrėti, gerinti, gyvinti ir judrinti. Visa gamta tie-

---

³⁰ Vydūnas skiria septynis žmogaus (žmoniškumo) laipsnius, kurių aukščiausieji yra dvasinio ir dieviškojo žmogaus laipsniai (Sud.).

siog laukia žmogaus gabumų, jo žmoniškumo kaip ypatingos saulės ir jos šviesos.

Ir klausdamas savęs, kuo nori būti, kiekvienas žmogus (ir jaunas) turėtų rasti atsakymą: noriu būti tuo, kam aš pašauktas, būtent gyvenimą nušviesti žmoniškumu ir jį juo palaiminti. O tada pasirinkti tokią veiklą, kuria galės geriausiai patenkinti savo pašaukimą. Visi darbai yra toks laiminimas, vis tiek, ar jie darbininko, amatininko, ūkininko, pirklio, valdininko, gydytojo, mokytojo, dvasininko, rašytojo daromi, jeigu tik jie neša į gyvenimą skautų žmoniškumą.

Į tokį žmoniškumo atsiskleidimą reikia atsižiūrėti. Kartais manoma, kad padaryti tai tegali subrendęs žmogus. Tik labai dažnai patiriama, kad ir vaikai tai nujėgia. Kai kurie jų jaučia, kaip jie nešami į gyvenimą, kad ir negali pasakyti, kaip tai pasidaro. Bet jiems aišku, kad tai yra slėpingas vyksmas. Auklėtojams tereikia maža ką apie tai pareikšti ir vaikai pradeda vis aiškiau nujauti, kad jie nuostabios galios yra laikomi ir keliami į gyvenimą.

Numano ir tai, kad ta galia, tarsi slapta kalbėdama, ragina vienaip, o ne kitaip pasireikšti, veikti ir elgtis. Aiškina jam, kas yra žmogaus verta, leidžia jam pagaliau numanyti, kad jis yra dar kas nors, kuriuo labai didis slėpingumas apsieiškia ir siekia per žmogų, net jau per vaiką paliesti visą gyvenimą ir jam suteikti ypatingo gaivumo.

Žmogaus esmės brendimui labai gelbsti ir tai, kad jau berniukas ar mergytė žadinama numanyti, jog už tos tikrovės, kuri yra juslių pagaunama, slypi daug tikresnė, kuri žmogų palaiko ir jo širdies gilumoje jaučiama. Ji ir neragina eiti pareigų, jeib iš to būtų pelno, būtų visokių gėrybių ir patogumų, būtų garbės ir padarytų žmogų reikšmingą, bet nuolatos skatina savo [artimų] žmonių gyvenimui patarnauti, padėti jam esmiškai kilti, būti jame ypatingu [kilimo] veiksmu.

Klausimas *Kuo noriu būti?* tarsi vidinio raginimo sulaukia labai gilaus ir galutinio atsakymo. Jis sukyla žmogui, jeigu tasai suvokia, kad gyvenimas yra Kūrybos vyksmas, kuris

siekia atskleisti kuo gyvesnį gyvumą, įžiebtį kuo šviesesnį sąmoningumą. Tada žmonės numano, kad kiekvienas jų yra Visatos Kūrėjo reiškinys, tam tikra kūrimo aukštuma. Šitam išmanymui nubudus, žmogus į savo klausimą *Kuo noriu būti?* sulaukia atsakymo, kad jis, palaimintas, tegali nusilenkti. Atsiranda vidinis žinojimas, kad jis turi būti Didžiojo Slėpinio, kurs minimas žodeliu *Dievas*, priemonė – Jam apsireikšti žmonijoj ir visame žemiškame gyvenime.

Bet vis reikėtų ir stengtis numanyt, kas Dievas yra ir kad Jis nori žmogumi apsireikšti. Sakytą seniai, kad jis yra neišmąstoma Išmintis ir Šviesa, yra šventa Valia ir amžinai besireiškianti Meilė ir Malonė. Tai omenyį turint, kyla klausimas, ką apreikšti žmogus labiausiai būtų tinkamas. Rodos, kad jis lengviausiai galėtų Dievo Meilę atspindėti. Jis tik turi [gyvendamas] Dievo meilėje pasilikti. Tada jis, nors būtų ir menkiausio darbo darytojas, pasiliktu Dievuje, o Dievas jame ir iš jo apsireikštų. Ir šviestų iš žmogaus skaisti išmintis, ir skelbtųsi iš jo tauri valia. Ir tada jis galėtų palaimintas tyliai sakyti: *Noriu būti Dievo apsireiškimo priemonė.*

Skautų aidas (1947, nr. 7, p. 3–4)

VEIKIMO KLAUSIMU

Jis turbūt kuo dažniau keliamas jaunimo, ypačiai susiprausio. Bet jis ne vienodas. Neužtenka klausti, ką arba ir kaip veiksiu. Daug svarbiau, rodos, būtų klausti, kuriomis jėgomis pasireiškiu.

Žmogaus amžiaus rytmetį visokios jėgos yra gyvos. Ir lengvai jos sužadindamos veikti. Tada jaunasis žmogus ir nori pasireikšti. Jis tarsi visa kam tinkamas. O paskatintas vienam tikslui, jis viską jam norėtų atiduoti. Norėtų būtinai jį pasiekti. (...)

Žmogui yra duota labai įvairių jėgų. Jis yra tikras visokių žemos ir labai aukštos rūšies jėgų kaupas. Anas vadinsime pažmoniškomis, šias žmoniškomis ir aukštžmoniškomis.⁵¹ O lengva suprasti, kaip toli nueisime vienomis ir kitomis [jėgomis]. Paprastai žmonės apie tai nepamąsto. Žmogaus jėgos jiems – jėgos ir tiek. Net aukštą mokslą išėjusieji neaiškiai pastebi skirtumą jėgų, kuriomis žmogus reiškiasi. Todėl jos paprastai tinkamai ir tiksliai nėra naudojamos.

O neturėtų būt sunku įgyti čia tikrą nuomonę. Juk regima, kaip toli nueini kūno jėgomis ir kaip greit jų veiksmas yra pabaigtas. Jos lengvai nusenka.

Kitos jėgos pareina nuo visokių būsenų, kurios žmoguje sukyla ir nustato jo nuotaiką. Jos supasi tarp dviejų priešingumų: pasimėgimo ir atmetimo. Bet jų jėgos paprastai verčia žmogų veikti, pagaudamos kūno jėgas ir jas dažnai naudodamos lig tikro nuilsimo. O kad vėl yra atsigavusios, vėl jas varo. Tatoi daro visokie geiduliai.

Labai daug reiškia šioje byloje linksmumas ar liūdnumas, ūpo pakilimas ar smukimas, nuotaikos giedrėjimas ar apsiniaukimas. Vienai būsenai pažymėti vartojamas ir svetimas žodis *entuziazmas*. Pagaliau reikia atsiminti ir aistras. Iš viso to, kas minėta, išeina veikimas. Jam sutikus pasipriešinimą, jėgos auga.

Jos [t. y., emocijos] yra daug patvaresnės negu kūno jėgos, kurios anoms turi tarnauti. Vis dėlto jos yra aklos. Jų tikslas nėra aiškus. Jos, žinoma, varo [žmogų veikti] ir [tarpusavyje] varžosi. Bet jos nesiekia toli. Todėl ir jos, visai kaip kūno jėgos, tegali būti tarnaujančios.

Daug daugiau reiškia mintys. Paprastai jos nėra laikomos jėga. Bet atsimenant, kad jos kuriamos manymu, aiškėja, kas jos būtent ir yra veikimo galia. Kiekviena mintis šviečia kaip kokia žvaigždė. Tik nelygia šviesa. Ir rodo į tikrą tikslą.

---

⁵¹ *Aukštžmoniškos jėgos* – dieviškosios galios žmoguje (Sud.).

Šis tikslas pasiekiamas, nors ir būtų nelabai aiškus, jeigu minčiai tarnauja geidimo galia. Bet geiduliui vedant mintį taip, kad mintis pasilieka tik jo palydovė, veikimas nepasiekia tikro tikslo. Mintis turi būti vadovė.

Bet visai kita sąlyga bus veikimui duota, jeigu vadovaus aukščiausios žmogaus jėgos, būtent dvasios šviesa, sąmonės spindesys, kitaip sakant – išmintis, teisingumas, malonumas, gera valia. Yra tai jėgos, kurios paprastai vos pastebimos, bet jų veikimas siekia toliausia į ateitį.

Mėginkime³² visa, ką žmonės kada nors yra padarę! Visuomet yra didesnės reikšmės ir didesnio patvarumo, jei kas vykdyta vadovaujant aukščiausioms jėgoms ir tarnaujant žemesnėms. Visai nėra svarbu, ar darbas būtų didis ar mažas. Jo reikšmė ir patvarumas pareina nuo jėgų, iš kurių jis yra augęs.

Jeigu žmogus yra ką daręs į veikimą varomas aistrų, neilgai trukus darbas bus sugriuvęs ir pragaiš. Aistros visuomet sukelia priešingumą. O tas [darbą] griaua. Pastovesnis yra tas darbas, kurs buvo nustatytas aiškia mintimi. Bet jeigu veikalas bus augęs iš aukščiausių jėgų, iš didžio pasišventimo, jo amžius bus nenumatomas. Todėl galime ir apie menką dalykėlį, kurs visuomet išlaiko savo vertę, teisingai spręsti, kaip jis yra padarytas.

Mokslus einančiam jaunimui, rodos, kaip tik rūpi dirbti reikšmingą ir nuolatinį darbą. Bet jaunųjų jėgos, būdamos labai judrios ir budrios, lengvai sukyla ir sudaro įvairias būsenas, kurios jaunuolio dvasią aptvinsta gyviausiu entuziazmu ir greitai vėl nusenka. Greitai ir atšauja gražiausios mintys, bet, vos nutūpusios sąmonėje, jau ir iekia šalin.

Dėl tų priežasčių paprastai jaunimui ir nėra galimumo reikšmingiau veikti. Briaujasi jam tai viena, tai antra jėga į priešakį, bet pasilikusi viena maža ką ištaiso. Dargi ir taip atsitinka, kad aukščiausias jėgas greitai pakeičia žemiausios, net pažmoniškos, ir antraip. Taip tada jaunųjų veikimas neturi

---

³² *Mėginti* – tirti (Sud.).

to svorio, kurs padaro dalyką išliekamą.

Jaunimui todėl dar daugiau negu priebrendusiems reikalinga savo jėgas, taip sakant, eilėje sutvarkyti ir neleisti toms vadovauti, kurios tegali tarnauti.

Bet tokia drausmė nelengvai pasiekama. Visi kiti jaunimo uždaviniai lengviau sprendžiami. Pasidaro galima tokiai drausmei priaugti tik todėl, kad jaunime aukščiausios žmoniškumo jėgos yra labai judrios ir budrios. Bereikia stengtis jomis naudotis. Nesisekiant iš karto, nėra ko nusimint. Tikrai norintiems jomis veikti, jos pagaliau ir įsigali.

Ir beveik savaime žmogaus jėgų kaupe pasidaro tvarka. Ypačiai [naujiems] metams prasidedant, labai daug reiškia, kad minimas noras keliamas. Kodėl taip, tegalima trumpai atsakyti: Visumos įstatymai tai padaro. Mėgindami tai, laiku įgyjame aiškumo. Geriau, žinoma, tuo noro kėlimu pradėti [rūpintis] jau prieš Kalėdas.

Žinant, ką reiškia žmogaus veikimui aukščiausios jo jėgos, nebelieka [reikalo] daug mąstyti apie didžius ar mažus veiksmus. Žmogus stengsis naujais metais savo darbus dirbti labiausiai jomis. Ir ties į ateitį savo esmės spindulius.

Lietuvos studentas (1933, nr. 1, p. 3)

VIENAS ŽYMUS SKAUTŲ UŽDAVINYS

Visuomet tautoms buvo svarbu savo jaunimą suburti į draugijas. Manyta, kad tokiu būdu tautos stiprėja ir tarpsta. Kiekviena tauta susideda iš atskirų žmogystų ir jomis atsinaujina, bet Kūrybos vyksmas siekia iš jų išauginti Tautos vieningumą, kad ji taptų vieninga visuma.

Gamtos gyvumas, pasireiškdamas įvairiausiomis apstobomis,³³ lyg nuolatos daugiau skaldosi. Matyti tai augmenijoje

---

³³ *Apstaba* – „pavidalas“ (Vydūnas, *Raštai*, V, 1990, t. 1, p. 545).

ir gyvulijoje. O aiškėja ir žmonijoje. Vis dėlto žmoniškumo laipsnyje [žmonijos] gyvumas siekia dvasinės vienybės. Žmonės turi nusimanyti esą to paties esmingumo ir todėl sudaro Kūryboje vieną ir jau ypačiai sąmoningą veiksnį.

Todėl ir yra kiekvienos tautos, kiekvienos žmogystos kilniausiasis uždavinys – kitus savo tautiečius pasitikt su nuoširdžiausiu vertinimu arba nors tik su pakanta, jeigu jo žmoniškumas dar nebūtų ryškus. Vis reikėtų atsiminti, kad kiekvienas žmogus yra ypatingas, žvelgiant į jo būdą ir jo žmoniškumo atsiskleidimo laipsnį, ir kad kiekvienas žmogus yra toks iš Dievo valios.

Suprantama, kodėl vieni nori savo tautos jaunimą suburti vienaip, o kiti jį sutelkti kitaip. O tai ir yra gana reikšminga. Tik būtina reikia saugotis kurstyti priešingumą. Neturi būti peikiamas kitoks susibūrimas. Vis reikia pasitikėt veikiamu geru savo pavyzdžiu. Jis bus sėkmingas, kad iš jo spinduliuos broliškoji meilė. Ji yra tada Amžinosios meilės ir Malonės atšvaista. Ir veikia visą tautą kaip šventas palaiminimas. Kitaip apsireiškia žmonės [iš]krinta iš Dievo Meilės ir pasmerkia patys save.

Bet kiekvienos tautos žmonės turi dar ir kitą uždavinį. Jie kaipo žmoniškumo apraiškos turi ir toliau žvelgti ir stiprinti tautų vieningumą. Jie turi siekti žmonijos vieningumo. O tai jiems tegali pavykti, jeigu jie kuo nuoširdžiau stengsis atsibusti Jame, kurs yra visos Meilės ir viso to, kas yra, Kilmė ir Galia. (...)

Rodos, reikšmingiausiai lietuvių jaunimo susibūrimai yra ateitininkai ir skautai. Abu turi, žiūrint giliau, tuos pačius uždavinius. Skautai žada pasišvęsti savo gyvenimu Dievui, artimui ir tėvynei. Ir taip nori sužadinti lietuvių vieningumą. Ateitininkai siekia savo gyvenimą atnaujinti Kristuje. Jie sakosi: *Omnia restaurare in Christo*.⁵⁴

Tokiu savo balsu ateitininkai ieško įgaliojimo savo gyvenimui lyg aiškiau iš tikybės. O kadangi tikyba yra pats žmogaus

---

⁵⁴ Ateitininkų šūkis, raginantis viską atnaujinti Kristuje (Sud.).

žmoniškėjimo pagrindas, ateitininkų pastangos galėtų būti tikrai palaimintos. Ir labai jiems linkėtina, kad nepagautų jų nei vieno nekanta kitiems. Juk jiems reikšmingas turi būti Šventasis Žodis: *Iš to sužinoma bus, kad jūs mano mokiniai esate, jeigu jūs meilės turėsite viens kitam.*³⁵

Kad žmogus meilėje pasilieka ir taip pasitinka kiekvieną žmogų, tada jis pasilieka Dievuje (o Dievas jame) ir gyvena esmišku žmogaus pašaukimu.

Tai turėtų vis atsiminti ir skautai. Ir jiems reikia vis būti pakantiems. O jeigu jiems kas blogo prikišama, jie turėtų iš to pasidaryti išvadas ir viso ko vengti, kas negera, kas netvirtina tautos taurėjimo ir jos vieningumo. Kuo daugiau skautai būtų įtariamai, tuo ryžtingiau turėtų stengtis savo gyvenimu įrodyti, kad žengia kilniu žmoniškėjimo taku. Taip tad geriausiai tvirtintų tautos vieningumą.

Bet skautai turi dar ir kitą ypatingą ir labai svarbų uždavinį. Nors anglas, lordas R. Baden-Powellas skautų pradžia užmezgė Afrikoj kare su būrais, bet vėliau jis jiems pateikė gilesnę draugavimo prasmę. Panorėjo, kad kiekviena tauta savo jaunimą suburtų dėl tautos vieningumo, o toliau iš to išaugtų visos žmonijos vieningumas. Manytina, kad jis numatė, kas gali pasidaryti, jeigu tautos nesistengtų darningai santykiuoti. Iš priešingumų gali karų kilti ir tautas naikinti.

Jo skatinimai veikė kai kurias tautas dargi taip, kad priėmė savo jaunimo draugijoms ir *skautų* įvardinimą. Rodos, tik vokiečiai savo jaunimą subūrė savitu žodžiu, kurs vis dėlto tą patį reiškia, būtent – *tako radėjas*. Ir atrode, lyg žmonija žengia vieninguman.

O tada tik iškilo pirmoji žmonijos audra³⁶ ir sumušė pradinės vienijimosi išdavas. Bet po audros šios pastangos iš naujo buvo dedamos. Prasidėjo ir Lietuvoj skautų būrimasis. O labai ypatinga, kad anglas R. Baden-Powellas kaip tik 1933 m.

---

³⁵ Naujasis Testamentas: Jn., 13, 35 (Sud.).

³⁶ *Žmonijos audra* čia – pasaulinis karas (Sud.).

lankėsi Lietuvoj ir pasidžiaugė, kad lietuvių jaunimas stengiasi ryškinti kilniąją ir antrąją skautų draugijos prasmę, kuri siekia gerojo tautų santykiavimo.

Gaila, kad prieš kylančią antrąją žmonijos audrą tai negalėjo daug reikšti. Bet vis dėlto aiškėjo būtinumas su artimomis tautomis draugiškai sugyventi. O tremtyje kaip ypatingai svarbus uždavinys pasirodė tai, kad lietuvių, latvių ir estų skautai nuoširdžiai vieni su kitais draugautų.

Nėra tai lengva. Kiekviena tauta turi savo ypatumų. O kur dar nėra įsigalėjusi tikroji žmoniškoji pakanta, čia gali lengvai sukilti visokių priešingumų. Bet kaip tik tada skautai turi įrodyti, kad jie ne vien brangina savo tautos vieningumą, bet nori ir visa ką daryti, jeib vieningumas būtų nors tarp artimiausių tautų.

Lietuvių skautams reikėtų siekiant šio uždavinio tiesiog lenktyniauti su kitų tautų skautais. Svarbu tuo atžvilgiu įsigyti kilniąją pažiūrą apie savigarbą. Esmiškai garbingesnis yra visuomet tas žmogus, kurs nesijaudina, kada kitos tautos žmogus jį pasitinka su pasididžiavimu. Tikrai didingas žmogus vertina tai kaip nesusilaikymą, kaip savo gyvenimo uždavinio nenuvokimą ir stengiasi savo ramiu, kukliu elgesiu pareikšti gelbstintį pavyzdį.

Visa tai apmaščius, turbūt aiškėja, kad lietuvių skautai turi labai kilnų uždavinį. Jie gyvena ne vien savo tautai, bet jau ir žmonijai. Tai reikia aiškiai numanyti ir atitinkamai elgtis. Toli dar neužtenka, kad skautas neapžodžiuoja, nešmeižia, neme-luoja. Reikia būti skaisčios širdies, teisingai kalbėti ir veikti, tyliai spinduliuoti šviesiu žmoniškumu.

Tam visa reiškia gyva tikyba. Ji skatina kreipti savo širdį į Dievą, į Didįjį Slėpinį, savo siela kilti Jopi. Tada jis žmogui reiškiasi su savo šviesa, savo malone bei galia ir jam suteikia visą galimumą Jame gyventi, iš Jo apsireikšti ir tuo laiminti tautos ir visų žmonių gyvenimą. Nuoširdus maldingumas tam įgalina net jaunutį skautą ar skautę.

Skautų aidas (1946, nr. 13, p. 2–3)

BUDŽIU

Sveikino mane laišku jaunas lietuvis ir kaip paskutinį žodį parašė: *Budžiu*. Žinau, kad tas žodis vartojamas to jaunuolio ir jo draugų kaip jų, [skautų], bendruomenės šūkis. Bet ar numanyta, kas tuo žodžiu reiškiasi ir turėtų reikštis?

Mūsų kalboje yra keli tos pačios šaknies žodžiai. Prisimena žodžiu du: *busti* ir *budėti*. Sakydamas *budžiu*, žmogus nori pasakyti ne vien tai, kad yra pabudęs, bet ir tai, kad žiūri, jeib aplink jį viskas tvarkinga pasiliktų, kad jis nori visa apsaugoti, kas yra gera, ir pats vykdyti, kas gera.

Tik labai svarbu yra gerai išmanyti, ką žmogaus budimas ir budėjimas reiškia jo gyvenime. Paprastas [tarsi] vyksmas – kiekvienas žmogus pabunda iš miego. Bet kas tuo atsitinka – reikia suvokti. Žmogui iš miego pabudus, galima su juo kalbėti, santykiuoti, [galima] jam [kaip nors] pasireikšti ir priimti [tai], ką jis apreiškia. Nėra tai galima, kada žmogus miega. Jo tada lyg nebūtų.

Taip yra iš tikrųjų. Kas tada pastebima, tėra tik žmogaus kūnas su visu jo gyvumu. Žmogus pats yra nuo jo atsitraukęs ir lyg pasislėpęs. Jis tada jaučiasi esąs kitame gyvenime. Čia jis patiria tai, kas vadinama sapnais. Bet kas iš tikrųjų sapnai yra – ir mokslintiems žmonėms neaišku. Vis dėlto galėtų būti numanoma, kad jie yra kito gyvenimo, kito gyvumo laipsnio vyksmai.

O yra ir kitų dar laipsnių, tik žmonių daugumai jie netampa aiškūs. Kalbama apie miegą be sapnų. Bet, iš tokio miego pabudęs, žmogus jaučiasi lyg toje būtyje patyręs tikrą palaiminimą. Iš to spręstina, kad įmigus žmogus buvo nukilęs į tokį būvį, kuriame jis galėjo būti gaivinamas šviesiausio gyvumo.

Pabudamas žmogus grįžta į savo kūną, į julsėmis pasiekiamą gyvenimą, į žinomąjį pasaulį. Ir tada visi čia bundantieji gali jį pasitikti. Bet kas tas, kuris pasitinkamas, daugumai pasilieka paslėpta. Vis dėlto tiek numanytina, kad pabus-

damas žmogus įneša į kūną kitą, šviesesnę, ypatingą gyvumą, žmoniškąjį sąmoningumą. Ir jis savo kūną veikia savo valia bei galia ir juo apsireiškia.

Prisimintina, kad kūnas, žmogui atsitraukus nuo jo, vienas paliktas gali kaupti savo gyvumą ir jo jėgas. Žmogus, juo nebeapsireikšdamas, jo nevargina. Bet, vėl su juo susitapatindamas, jis apreiškia juo savo nuotaikos būsenas, savo mintis ir pagaliau savo esmę.

Kas ta esmė, šviesūs žmonės numano. Ji paprastai vadinama siela. Bet jos ypatumas yra sąmonė, kuri kaip dvasinė šviesa nušviečia visą žmogystą. Tik ta šviesa nėra visų žmonių tos pačios šviesos laipsnio, nėra tos pačios spalvos ir nelygaus regračio dydžio.³⁷

Kokia šviesi, kaip švytruojanti ir plati sąmonė yra, taip žmogus ir apsireiškia, ir atitinkamai mažiau ar daugiau, aiškiai ar niūkiai visa ką patiria. Aplinkos įspūdžiai ir kūno gyvumo sukilimas bundančio žmogaus sąmonės pasitinkamas ir nušviečiamas. Iš to ji sukuria visokių būsenų, būtent jausmų, geidavimų ir dar kitą ką kuriasi. Toliau sąmonė pasidaro viduje ir visokių vaizdų, nuomonių, minčių, sąvokų ir su visu tuo iškyla kaip valia.

Toks kūrimas sekasi kuo geriau, kad žmogus yra budrus, jo sąmonė šviesi ir jis stengiasi visa, kas yra jo asmenybėje, jo asmenyje ir jo aplinkoje, savo sąmone nušviesti ir gyvinti. Tokiu būdu daugėja jo patirčių, kurios reikšmingėja jam ir žmonėms, su kuriais jis santykiuoja.

Bet, taip apsireikšdamas ir tuo vidinį savo gyvumą sukeldamas, žmogus turi jo pasireiškimams vadovauti. Yra tai beveik pats svarbiausias žmogaus budėjimo uždavinys. Žmogus turi būti budrus ir vadovauti ne vien tam, kas jo aplinkoje vyksta, bet dar labiau tam gyvumui, kuris reiškiasi iš jo žmogystos.

Giliau žvelgiantieji žmonės skiria žmogų nuo jo asmenybės ir asmens. Gyvumas, kuris čia apsireiškia, vadinamas pažmoniš-

---

³⁷ *Regračio dydis* – sąmonės *regos rato* dydis, jos platumas (Sud.).

kumu. Norėdamas būti tikrai pabudęs, žmogus turi budriai stebėti, kas nuotaikeje ir protavime vyksta, ir čia būti viešpačiu. Kalbama apie santūrumą, jeigu žmogus pažmoniškumo gyvumą laiko savo priežiūroje ir nustato jo apsiareiškimus.

Tokiu budrumu žmogus tikriausiai įrodo esmiškąjį savo žmoniškumą. Tai skelbia tada visas jo elgesys. Toks žmogus visa pasitinka su pakanta. Jam visai aišku, kad kiekvienas žmogus yra ypatingas ir kad reikia jį atitinkamai pasitikti. Kiekvieno žmogaus esmė yra ypatinga Šventojo Kūrėjo apraiška.

Todėl nereikia ant nieko pykti, nieko šmeižti, nieko nutarti, nors jis ir būtų nedoras. Vien reikėtų manyti, kaip galima kitą gelbėti, jam padėti ne vien paprasto gyvenimo reikaluose, bet labiau taip, kad jis galėtų žmoniškėti. Tik neturi tai būti vykdoma, [kai] kitą mokinant primetama jam savo nuomonė, bet vien pavyzdingu elgesiu.

Labai atsimintina, kad budrumo šviesa gali ir niauktis, ir labai šviesėti. Taip žmogui tenka naujas uždavinys. Jis gal ir yra svarbiausias. Jo sprendimas įgalina visus jau minėtus uždavinius išspręsti.

Nedaug pasiektų budimas, jeigu sąmonė būtų apniaukta. O tai padaro jau visi nuodai, kurie patenka į kūną. Veikia taip alkoholis, nikotinas, bet jau ir nuodai, kurie atsiranda mėsoje gyvulių skerđiant. Valgydami mėsą, žmonės žudo savo širdyse užuojautą tam, kas gyva. Jų sąmonė niaukiasi ir jos šviesos reg-ratis siaurėja. Matyti tai jau iš to, kad žmonės, valgydami mėsą, neatsimena, kiek kančių žudomieji gyvuliai turi pakęsti.

Vis iš naujo reikia žmonėms priminti, kas jų sąmonės šviesą temdo. Minėtinos todėl yra ir visokios tamsios nuotai-kų būsenos: supykimas, geiduliai, neapykanta, aistringumas ir kt. Bet dažnai veikia neigiamai ir kai kurios mintys, jeigu jos yra žmogui įkalamos, o nežadina sąmoningumo.

Sąmonei šviesėti betgi neužtenka visų žmogaus pastan-gų jos neniaukti ir kuo budriau laikytis. Reikia tam naudotis pagrindine sąlyga. O ji yra sąmonės nukreipimas nuo to, kas daiktiška, ir žvelgimas į tai, kas dvasiška, nusikreipimas nuo to,

kas jusles veikia, ir atsigręžimas į Didįjį Slėpinį, į neišmąstomą Išmintį ir Šviesą, iš kurios visa atsiranda, kas yra ir kuri viena tėra, kas žmogaus sąmonės šviesą gali vis tobuliau užžiebtį.

Tokiu būdu šviesintas žmogus tada žvelgia į žemiškąjį gyvenimą [tarsi] iš aukštybės, iš anapus vyksmų, kurie žemėje pastebimi, iš čia, iš kur visa Kūryba iškyla. Ir jis išvysta visų įvykių ir apsisireiškimų prasmę ir reikšmę. Ir visa vertina teisingiausiai, mato visame Dievo Valią bei Galią ir nusilenkia tam, [nors] ką ir skaudaus jam tenka pakęsti. Visai aišku jam, kad visi vyksmai veda prie naujo Kūrybos veikimo laipsnio. Žmonija turi kitokia tapti.

Žmonijos dauguma, ypačiai vadovaujanti jos dalis, tėra labai niūkios sąmonės šviesos, nėra dar gerai atsibudusi, nors ir tiki esanti labai pralenkusi senovės žmones. Snaudulys dar laiko žmones tamsiuose regėsiuose ir įsivaizdavimuose. Žmonių sąmonė, apskritai žiūrint, tėra dar tik brėkštos būties.

Kurs nori budrus būti, turi todėl nuolatos skirtis Dievo Šviesai, pasišvęsti jo Meilei ir atsiduoti jo Valiai ir Galiai. Tylyme, maldingume jis turi suvokti Dievo apsisireiškimą žmoniškume, būtent Kristuje, ir pasistengti sąmoningai būti jo apraiškos priemone. Tada iš jo švies išmintis, meilė bei šventa valia. Žmogumi aiškės esmiškasis žmoniškumas ir pati dieviškumo atšvaista.

Tokiam žmogui sakant *budžiu*, tas žodis neš į girdinčiųjų širdis šviesą ir tiesiog spinduliuojančią prasmę ir bus jiems laiminąs pasveikinimas.

Skautų aidas (1947, nr. 4, p. 3–4)

TIKROJI MEILĖ

Paprastai vadinama meile, kas vien tėra įsigėidimas, kurs dažniausiai atsiranda tarp jaunųjų. Dalykas toks. Žmogus yra sudėtinis daiktas. Jis pats yra siela. Iš tos pareina žinojimas,

kurs apsireiškia sprendimu – *Esmi!* Siela gyvena dvilinkoj, būtent minčių ir geismų-jausmų-ūpų drobėj. O visam tam apreikšti siela naudojasi kūnu, kurs visai dar savaip gyvena. Todėl ir nieko nežinome apie tai, kas jame vyksta, kaip valgiai suvartojami, kaip kūnas auga ir t. t. Kūnas apreiškia savo esybę paprastai dviem dalykais: jis „nori“ didėti ir „nori“ daugintis. Šitas pastarasis jo „noras“ atsiranda jam pasiekus [tam] tikrą išaugimo laipsnį. Kūno noras, arba geriau sakant – linkimas, sukelia jausmus. Tuomet žmogus mano esąs gyvesnis. Tokiu būdu [jausmai] yra pamatinis jo esybės linkimas. Iš to pasidaro jam smagumas. Jis tad nori to jausmų sukilimo. Ir pasiduoda kūno linkimui daugintis. Tuomet tūli kalba apie meilę. Bet nėra tai nieko daugiau, kaip kūno apsireiškimas, nuo kurio paprastai žmogus dar nemoka savęs atskirti. Šis kūno apsireiškimas sukelia jausmus, didesnę gyvybės numanymą ir todėl jaunu du lipšniai su viens kitu apsieina. Viens antram sužadina [tai], kas kitokiū būdu negali būti sužadinama. Bet kuomet žmogus savo sieloj išmoksta sukelti ir pačios visumos Pamato [dieviškąsias] galias, tuomet jis įgyja visai neapsiaurinamą gyvybės³⁸ jausmą. Tai jausdamas jis numano, jog visi yra tos pačios kilmės, visi pareina iš to vieno vienumo ir todėl yra visi viena vienybė. Tuomet jis nieko nenori iš kitų, bet [trokšta] vien jiems nudalinti šitą savo gyvybės pilnumą. O tai yra meilė. Ją galima vadinti ir vienybės žinojimu. Ji randasi ne tik tarp jaunųjų, bet gali apsireikšti tarp visų. (...)

Kas kitą žmogų myli tikra meile, tas nieko nenori iš jo – nei turto, nei smagumo, bet visa nori jam teikti, jį aukštinti, jį garbę kelti, jį dorą, net šventą pažinti ir nieko negeidžia, kas numylėtąją galėtų ne tik iš tikrųjų, bet ir žmonių akyse peiktiną padaryti. Kad mergelės tai apmąstytų, negalėtų būti suviliojamos. Kiekvienas bernelio prašymas turėtų sužadinti klausimą, ar nori jis sau smagumo ir mano nužeminimo, ar mano paaukštinimo ir garbės? O mergelė su tikra meile myli,

---

³⁸ *Gyvybė* – „gyvumo pradas“ (Vydūnas, *Raštai*, V, 1990, t. 1, p. 545).

kuomet ji bernelio geismus savo skaistumu ir prakilnumu suvaldo, juos skaidresnius padaro arba nors švelnina. (...)

Yra rašyta žymaus žmogaus, būtent apaštalo Pauliaus: *Meilė niekuomet nesiliauja*.³⁹ Bet gyvenimas leidžia patirti lyg kita ką. Dažnai girdime sakant: *Jo arba josios meilė atšalus*. Bet įvykti tai tegalėjo, kad ta meilė buvo ypatingos rūšies, būtent įsigeidimas, arba kūniškoji meilė. Ji tėra gyva, erzinama. O erzinimui reikia vis naujų priemonių. Jeigu tų nėra arba nebėra, toji meilė atšąla, liaujasi. Tik dėl jos nereikėtų nusiminti. Ji laimės neteikia. Žinoma, randasi koks patenkimas, kad įsigeidimas prieina savo tikslą. Bet jis trunka ne daug ilgiau kaip akies mirksnį, nes jis yra tikriausias apgaulumas. Jo dar nepatyrus, jis kažį ką žada. O kas, jį patyręs, ištesėjimo laukia – nieko neranda, kaip tik tuštumą. Ir tik tuomet įsigeidimas kiek reiškia, jeigu už jo pasislėpusi glūdo ir pati žmoniškoji meilė. Nesunku ją pažinti. Jos požymis yra, kad ji nieko sau nereikalauja. O ji atsiranda su žmogaus esme ir gyvena su ja. Ir išminčiai sako, kad ji nepragaištanti nė mirtyje. Todėl ji ir naujai klesti, kuomet žmogus į šį amžių pareina, kas tūliems taip neišvengtina atrodo. Sakoma, [jog] jiedu, pirmą kartą pasimatydami, jaučia vienas antrą artimą, mylėtiną, [tarsi] yra jau kartą seniau viens antrą mylėjusiu. Taip tikroji meilė yra nemirtingas dalykas. Ji eina su žmonėmis nuo amžiaus per amžių, vis iš naujo sutelkdama tuos žmones, kurie viens kitam buvo aukštesniojo, kilnesniojo, tauresniojo žmoniškumo žadintojai. Todėl ir tas nuostabusis laimės nujautimas, susieinant kartais su žmogumi. Lyg visai tyliai sieloj taria tylus balsas: *Jis reiškė man savo meilę jau prieš daug amžių. Ir jo meilė vis dar gyva ir nori, kad man tektų palaima*. Kitaip vėl, susiedamas su žmogumi, kurs [tik] įsigeidęs yra, tuojau matysi, ko jis nori. Nesvarbu jam, kad taptai tauresnis, skaistesnis žmogus – žmona,⁴⁰ bet jam [terūpi] akies mirksniui pasismaginti. Gal kartais taip yra ir moteriškųjų pusėje. Bet

³⁹ Naujasis Testamentas: 1 Kor., 13, 8 (Sud.).

⁴⁰ Žodį *žmona* Vydūnas vartoja žodžio *moteris* reikšme (Sud.).

bus tai vis jau tik išimtis. Todėl moteriškosioms reikia visuomet aiškintis, jeigu koks vyriškasis apie meilę kalba, ko ta joje meilė nori. Dažnai patsai žmogus to nežino. Bet numanyt yra [galima], į ką jo „meilė“ taiko. Ir iš to tada galima spręsti, kokia ji yra ir ar ji greit liausis, ar bus nemirtinga.

Jaunimas (1913, kovo nr., p. 19–20; lapkričio nr., p. 19)

Darbymetis (1925, nr. 9., p. 44–45)

LYČIŲ SANTYKIAI

Bet koks žmogaus visuomeninis gyvenimas prasideda nuo abiejų lyčių tarpusavio santykių. Jiems teikiama svarba niekad nebus per didelė. Šie santykiai kuria tautos patvarumą ir kultūros pagrindus. Jų taurėjimas arba prastėjimas visą tautą kelia ar smukdo. Šių santykių kitėjimas keičia ir visą kultūrą.

Jau gerai žinoma, kad niekas tautos sveikatos taip nesilpnina ar net nepakerta, kaip lytinio gyvenimo palaidumas. Iš to kyla bjauriausios suaugusiųjų ligos ir vaikų išsigimimai. Gamta tokiu būdu stengiasi drausminti. Neklusniuosis baudžia naikindama. (...)

Turbūt lengva suprasti, kad tam yra atšipęs instinktas, nujėgimas, kas jam kūno atžvilgiu gera, kurs gali su bet kokia moteriška, arba moteriška – su bet koku vyrišku gimtyje⁴¹ santykiauti, jeigu tam proga tik kaip nors pasitaiko. Pirmąkart tam susieiti nebuvo taip [jau] vis tiek. Jeigu nebūtų buvus kokio čia prigavimo,⁴² instinktas būtų per daug tam priešinęs. O toliau tad jis vis daugiau nutyla. Vėlgi ir žmogaus jausmai pa-

---

⁴¹ Vydūnas žodį *gimtis* vartoja dviem reikšmėmis: 1) „gaminimo ir gimdymo kūno priemonė“ (Vydūnas, V., 1990, t. 1, p. 545); 2) „tuo pažymima tai, kas sudaro lyčių ypatumą“ (Vydūnas, V., 1991, t. 2, p. 432).

⁴² *Prigauti* – apgauti (Sud.).

kinta. Kartotina susiejus gimties srityje su bet koku ar bet kokia, jausmai žiaurėja, šiurkštėja. Ir niekas tada nebėra [taip] svarbu, kaip patsai geidulio patenkinimas. Kiti jausmai yra jau apmirę, pranykę. Nebėra jiems galima sukilti ir žmogaus patirtyje taip gražiai suptis. Toliau įvyksta pakitimų ir intelekto gyvatoje.⁴³ Svajonės nebėra tokios gyvos, lengvos, nebesklando taip aukštai ir plačiai. Jeigu jos atsiranda, tada sukasi tik apie vieną dalyką, būtent apie seksualinį patyrimą. Ir rašytojai tada tegali vien atitinkamus dalykus sukurti. Bet dar daugiau reiškia gimties santykiavimas pačiam išmanymui. Kuo daugiau žmogus pasiduoda, ypačiai jaunų metų, minimam geidimui, tuo daugiau aiškiausias klausimų supratimas tėra galimas vien mechaniškuose-materiniuose dalykuose. Gilesniems [būties] klausimams žmogus apanka ir apkursta. Apskritai seksualiniame gyvenime nejautrus ir nešvarus žmogus praranda sąlygas aukštesnį garbingumą, kilnesnį žmoniškumą pasiekti. Ir tik vėl gyvenęs švariau, gal vėl jausdamasis visai skaisčiai, jis gali iš vidaus gyvėti, kilti.

Visi žmonės, kurie mechaniškai-materialistiškai mąsto, yra tokie tapę pirmiausiai seksualiniu santykiavimu. Ir susitikdamas su žmogumi, kurs dvasiniuose dalykuose yra be jokio supratimo, gali drąsiai spręsti, kad jis toks yra pasidaręs savo gimties gyvenimu. Jis yra kvailėjęs. Ne tiek blogo padaro santykiavimas su tuo pačiu žmogumi, jeigu tik jis yra doras, teišus, gal už jo ištekėjęs ar ją vedus. Bet dažnas susiejimas tačiau ir tada bukina žmogaus instinktą, jo jausmus ir manymą, temdina jo žmoniškumo skaidrumą. Be abejo, nėra lygūs dėl to dalyko visi žmonės. Vieniems jų nusižengimai [gyvenimo dėsniams] tuojau atsiliepia, kitiems ne taip greit. O jeigu kūnas ir nieko pastebimo nenukėstų, žmoniškajai sielai tikrai kiekvienam pasidarytų nuostolis. Paviršutiniškiausia priežastis šiandien ir mokslui jau yra žinoma. Gimties liaukų sultys⁴⁴ gali

---

⁴³ *Gyvata* – „visokios gyvybės visuma, kaip ūkis su sodu ir visais gyvūnais, Prūsijos lietuvių vartojamas ta prasme“ (Vydūnas, Raštai, V, 1990, t. 1, p. 545).

⁴⁴ *Sultys* čia – organizmo skysčiai (Sud.).

būti išliejamos, bet gali būti ir kūne palaikomos. Išliejamos, jos tinka veisimui. Palaikomos, jos stato opiausias kūno dalis, reikiamąsias žmoniškajai sielai apsiginti, būtent dirgsmis,⁴⁵ smegenis. Tiems, kurie anas sultis be tikslo išlieja, iš lengvo smegenys vis daugiau stingsta, sunkiau virpa. Ir iš to išeina dar įvairių kitų išdavų. Niekuomet nėra žmogui kenksminga gimties gyvenime būti skaisčiam, bet dažniau jam pasidaro visokio blogio seksualiai santykiuojant su antra lytimi. Jeigu kas nors priešingai tvirtina, nors tas ir būtų mokslininkas, tam galima stačiai sakyti, duodu įgaliojimą: *Vydūnas sako apie tokį, kad jis yra tikriausias nežinėlis.*

Be abejo, yra kiekviename sveikame ir dažnai net ligotame žmoguje toks gyvas, kartais stačiai skaudus traukimas prie antros lyties. Jis yra dažnai mūsų „kultūros“ gyvenimo padaras. Ir reiktų jį iš lengvo išdiltinti. Tuomet liktų tikrai natūralūs. Vėl ir jis nėra visų žmonių vienodas. Todėl ir negalima barti ar peikti žmogaus, kurs neišgalėdamas [pasipriešinti] pasiduoda anam traukimui. Vis dėlto pasilieka teisybė, kad gimties sulčių praradimas yra daugiau ar mažiau kenksmingas kiekvienam. O natūraliam traukimui prie antros lyties nuramint užtenka rankos padavimo arba ramiojo susiglaudimo. Tik nereikia aistrai⁴⁶ leisti įsibingėti.⁴⁷ O patsai veisimo jėgų suplaukimas tetrėtų vykti gaminimo tikslu.

Paisant to, kas pasakyta, pasirodo, koks harmoningas gali būti tų žmonių gyvenimas, kurie skaisčiai gyvena. Pažįstu žmonių, kurie nesantykiuoja gimties srityje gyvendami tame pačiame name, o ištisais metais nesusikivirčia. Priešingai vėl – tie, kurie seksualiai dažnai susieina, labai greit į priešingumą įsišoka. Taip tai matyt, kas žmogui žmoniškumo atžvilgiu yra naudinga ir kas – žalinga. Mūsų gyvenimo prasmė yra auginti žmoniškąjį garbingumą. Tą prasmę vykindami, mes, kaip

---

⁴⁵ *Dirgsmys* – nervai (Sud.).

⁴⁶ *Aistra* – „labai gyva jausmų gyvatės būseną. Vokiečiai sako die Leidenschaft“ (Vydūnas, V., 1991, t. 2, p. 432).

⁴⁷ *Įsibingėti* – įsigalėti, įsišėlti (Sud.).

jokie kiti žmonės, patiriame visą abiejų lyčių santykiavimo malonumą ir gražumą, kurio gašliame gimties santykiavime pamirkę žmonės nepažįsta. Tik [tegu] nebus išmintingųjų peikiami, kuriems dar per sunku gyventi, kaip reikėtų. Bet jie tad ir pasiliks menki, silpni visų žmoniškumo reikalavimų atžvilgiu. O kalbėti apie aukščiausius žmogaus klausimus jiems nėra galima. Bet ir jiems auš diena, kad nebesitenkins gyventi kaip lig tol.

Darbymetis (1925, nr. 9, p. 48–50)
Septyni šimtmečiai vokiečių ir lietuvių santykių (Vilnius, 2001, p. 222)

JAUNIMO SVEIKUMAS IR TAUTOS ATEITIS

Mūsų jaunimui rūpi tautos ateitis. Tatai matyti iš kai kurių apsirėškimų. Ir suprantama. Juk jaunimas tam ir yra, kad toliau negu senesnioji karta į ateitį neštų savo gyvybę, savo jėgas. Todėl jaunimas kiek tik suprasdamas ir mąsto apie tai, kas bus, koks jis bus, jo eilei priėjus stovėt tautos gyvybės ir gyvenimo viduryje.

Nieko keista. Jaunojo žmogaus kūnas auga, statosi būsimam laikui. Jam jis nori būti tinkamas. Bet kūnas tėra [veikimo] priemonė. Daug svarbiau yra tatai, kas kūnu apsirėikš, – būtent vidaus, vadinasi, širdies, sielos ir dvasios jėgos. Jos taipgi turi kauptis ateičiai. Bet jos bus tinkamos ateičiai tiktai būdamos aiškios, giedrios, šviesios, kilnios, vienu žodžiu – sveikos. Tokios sveikos jėgos yra visuomet jaunosios jėgos. O jaunos jėgos ir po šimtmečių, net po amžių dar gyvos ir veiklios. Matyt yra tai iš tūlų veikalų.⁴⁸ Tik kaip jos tokios pasidaro, tatai suprasti nėra lengva. Reikės čia tenkintis trumpais žodžiais ir pasistengti iš jų suvokti prasmę.

---

⁴⁸ Turbūt turimi galvoje įvairių tautų šventraščiai (Sud.).

Tikrasis žmogaus sveikumas yra žmogaus esmės, žmoniškumo prado vyravimas žmogaus asmenybės ir kūno gyvenime. Visos asmenybės ir kūno jėgos bei būsenos turi būti nušviestos ir valdomos iš vidaus – dvasinės pusės.

Kada to nėra, žmogus tampa aplinkos turinio žaislu. Ir koks tas turinys, toks tada yra žmogus, o dažniausiai virsta netvarkingu [įvairių jėgų] mišiniu, vadinamas, gyviu be jėgos ir šviesos, be sveikumo. Ir turi nykti. O kaip atskiram žmogui, taip tenka ir visai tautai. Dvejaip gali šis nykimas vykti. Aplinka augina žmoguje jėgas, kurios visiškai susiję su ja. Tada žmogus viso ko užsigeidžia ir gyvena vien laukdamas patenkinimo. Tada žmogaus vidus apsiniaukia. Žmoniškumo pradas silpnėja. Žmogus virsta tuščiu kevalu, lėkštėja – senėja.

Nykstančios tautos eina visai tuo pačiu keliu, kaip seni mirštą žmonės. Kūnas dar kvėpuoja, bet dvasios-sielos nebe-
matyti. Tokie žmonės, tokia tauta paveikiama tik smarkių žodžių, vaistų – įspūdžių. O kur tautoje tokių dalykų reikalaujama, čia įrodymas, kad tauta miršta. Galas jai prieš rasi tik po ilgesnio laiko, vis dėlto jos dienos suskaičytos.

Ir čia pastebėkime! Ar mūsų tauta nėra tarsi tyčia sendinama, ją pratinant prie smarkių, bet paviršutiniškų įspūdžių? Ar mūsų jaunimas neieško kiek tik įstengdamas visokių „pipirų“? Ar tūli žmonės savo „kino“ dalykais, savo svaigalais ir raštais nesistengia pritraukti kuo daugiau žmonių? Visa tai apmąstykime! Tada gal numanysime, ar mūsų tauta senėja ar ne, ar mūsų jaunimas pasieks ateitį, ar pirm laiko pasens.

Kitas dalykas, be to lėkštėjimo – senėjimo, yra gedimas. Žmogaus viduje susikaupia nešvarumai arba jėgos taip suyra, kad nebetarnauja jo visatai,⁴⁹ bet veikia savaip ir padaro, kaip sakoma, puvėsių vietą. Tokių vietų atsiranda atskirame žmoguje ir visoje tautoje. Jos iš lengvo plinta ir pagaliau visą žmogų, visą tautą supūdo. Tada galas tikrai yra prieitas.

---

⁴⁹ *Visata* – „viskas, kas regima yra, lot. universume“ (Vydūnas. *Raštai*, t. 1, V, 1990, p. 546).

Dažnai jauni žmonės nusižudo. Kitose tautose tai įvyksta dar dažniau. Bet mūsų uždavinys – kreipti dėmesį į savo tautą.

Priežastis žudytis yra paprastai gimties gyvenimo sugedimas. Ypačiai, kad mergaitės sau galą pasidaro. Vyriškąjį verčia žudytis kartais dar ir kitos priežastys. Gimties gyvenimo sugedimas plinta kaip limpanti liga. Ir todėl iš čia gresia jaunimui ir visai tautai didis pavojus.

Kitas dalykas yra, trumpai sakant, vidaus nešvarumas. Prie to priklauso, žinoma, daugiausiai gimties gyvenimo purvas, bet toliau ir kita kas, kaip visokie geiduliai, visokios suktybės, visoks neteisingumas, žiaurumas ir šiurkštumas. Visa tai tuo daugiau kenkia tautai, kuo daugiau jie reiškiami žymesnių žmonių. Žymūs žmonės greičiau patraukia kitus silpnesnius sekti juos taip, kad nieko negalvodami kiti jį arba ją seka. Ir nešvarumas [tautoje] sklaidžiasi kaip kūne puvinimo vieta.

Ir dar kitas [dalykas] minėtinas. Sakykime, žmogus, [iš] toli atkeliavęs į valdybos vietą, paskelbtu laiku neranda valdininko, kaip reikėtų, arba, jeigu jį randa, šis ramiai savo arbatą gerdamas arba papirosą rūkydamas sako, kad šiandien laiko neturįs, reikią kitą dieną atkelti. Tik supraskime, koks čia pasidaro netvarkingumas, kokia laiko gaištatis, jėgų eikvojimas ir nedarumas žmonių santykiuose!

Sunku įsivaizduoti visą blogį, kurs iš tokių atsitikimų išeina. Bet kad jie tautos gyvenimui labai žalingi, rodos, aišku. Kad tai yra ne vien Lietuvoje, bet ir kitur, tai nieko nepataiso. Mums svarbu, kad Lietuvoj to visai nebūtų. Tokie dalykai yra nerangumo, žinoma, ir nesąžiningumo požymiai. Jie tą reiškia, ką vadiname senėjimu.

Bet kaip ligos, taip ir senėjimas veda galop. Todėl tūli ir sako, kad senėjimas jau esanti liga. Ir matyti, kad veikia griauinančios jėgos.

Metėme į jas tik kelis žvilgius ir apibendrinom jų požymius... Nėra reikalo tuo tarpu juos geriau tirti. Svarbiau pamąstyti, kaip tautos būvis tvirtinamas.

Tam kaip tik jaunimas pašauktas. Jo uždavinys yra būti

tautos sveikumu, kurs, pasidaręs tautos gyvenimo viduriu, visą nesveikumą išdildo.

Bet supraskime, kad nėra tai galima perversmo keliu arba kad vienas antras žmogus pašalinamas arba net nubaiigiamas. Liga išnyksta tiktai sveikumui stiprėjant. Nereikėtų to niekuomet pamiršti. O sveikumas tegali stiprėti žmogaus viduje. Todėl jaunimo uždavinys yra rūpintis ne kitu kuo, o tik savo aukštesnės ir žemesnės prasmės sveikumu.

Pirmas jaunimui patartinas dalykas yra, kad niekuomet nelaikytų blogo pavyzdžio sektinu. Juk yra tautoj ir gerų pavyzdžių. O tais reikėtų vienas kitą paraginti gerai, sveikai elgtis.

Bet daug svarbiau dar yra įsigyti tikrą gyvenimo prasmės supratimą. Kas dieną jaunimui turėtų labiau aiškėti, jog žmogus tam gyvas, kad iš jo žmoniškumas su visu savo kilnumu ir tvirtumu, su savo išmintimi, malonumu ir galingumu spindėtų ir jį kituose žmonėse savo pavyzdžiu sužadintų.

Sveikas jaunuolis, sveika mergaitė kas dieną pasisakys: *O kad ir visi žmonės būtų nedorėliai, neteisingi, ištvirkėliai arba kitokie niekšai, tada nors aš būsiu tikro garbingumo mergaitė arba jaunuolis. Ir visuomet, kurią vietą aš tik užimsiu, būsiu kitiems geras pavyzdys. O tai juo geriau, juo aukštesnė, žymesnė bus ta vieta, kurioje stovėsiu!*

Tikras gyvenimo supratimas liepia kiekvienam tarnauti žmoniškumui, tarnauti jo išivyravimui tautoje. Kiekvienas valdininkas turėtų giliai pajauti, ypačiai kad jis aukštai stovi, kad jis yra pašauktas tarnauti visai tautai, ne keliems artimiems asmenims. Jeigu tarnauji vienam antram, tada todėl, kad išeitų visos tautos labui.

Yra žmonių, kurie tiki, kad tautai geriausiai tarnauta, jeigu materinis jos turtas ir materinė jos galia didėja. Bet ar taip iš tikrųjų yra, suprasime atsimindami ką tai reiškia, kad, pavyzdžiui, tautoje visi degtinės, alaus, papirosų ir panašių „gėrybių“ fabrikantai turtėja. Kiek su tuo susiję žmonių nesveikumo, rodos, ir menko proto žmogui aišku.

Drezdeno higienos parodoje parašyta, kad Vokietijoje 1929 metais alkoholiui išleista 4,5 milijardai markių, tabakui – 2,7 milijardų. Kas iš to pelnosi, jeigu ne fabrikantai? O kiek čia tautai naudos? Mokslui išleista tiktai 1,5 milijardai.

O kaip tuo žvilgsniu lietuvių tautoje? Nepasakysiu. Žinoma, kad iš skurdo išėiti labai svarbu. Bet pirmiausia turi visi stengtis dvasiškai šviesėti ir stiprėti, turi būti [siekiama] visiško sveikumo.

Tam svarbu nuolatos tvirtinti savo vidaus – supratimo ir jausmų – giedrumą. Kaip kūnas turi būti švarus laikomas, taip ir nuotaika bei minčių gyvenimas. Nešvarumas yra ir nusiminimas, liūdnumas. Todėl reikia būtinai savyje žadinti šviesią nuotaiką. Kad ne kitaip, [nors] įsisakykime⁵⁰ vakarais įmigdami: *Pabusiu linksmas! Amžinoji šviesa ir galia mane neš į dieną, kad būčiau tada jos valios įrankis!* arba panašiai kaip kitaip.

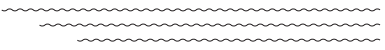
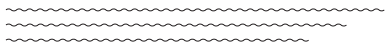
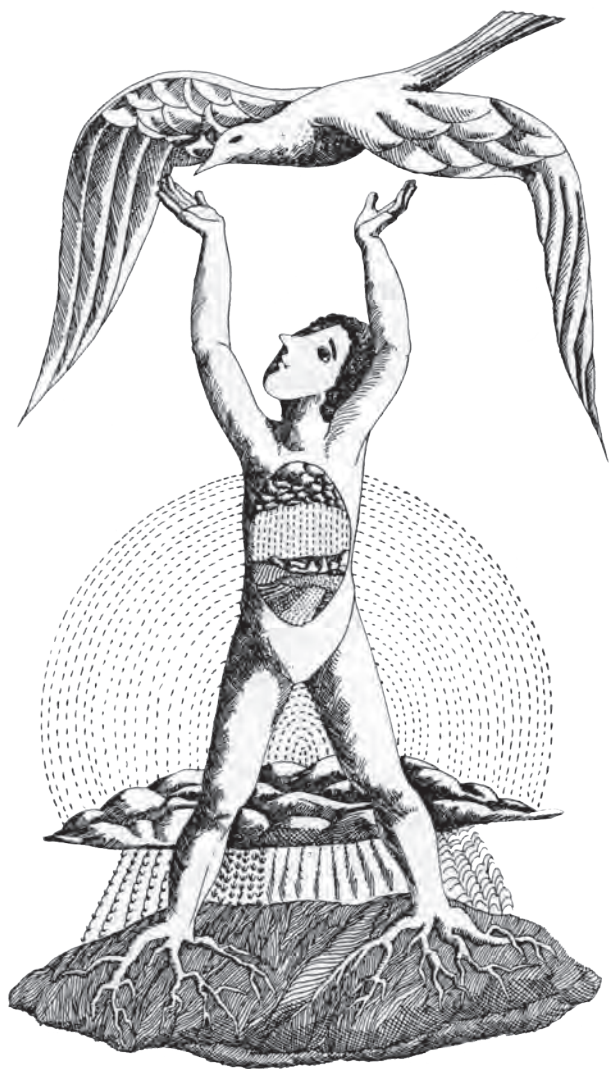
Ir vienas kitą raginkime būti linksmus! Taip mes savo ir kitų sveikumą stiprinsime. Vidaus linksmumas yra tikras laimėtojas. Jis kelia žmogų per visas kliūtis. Ir apsaugoja jį nuo nesveikumo kelių.

Jaunimui duotas šis linksmumas jau su prigimtimi. Todėl jaunimas ir yra užtekančioji tautos saulė. Saugokimės nuo apsiniaukimo! Tegul ši saulė pradeda dieną ir šviečia skaidriausiai visai tautai! Juk kur saulė, čia ir sveikumas, čia ir gyvenimas.

Jaunoji karta (1930, nr. 19, p. 285–287)

---

⁵⁰ *Įsisakymą* (savitaigą) Vydūnas traktuoja kaip mažai veiksmingą priemonę ir pataria žadinti savo esmę – dvasios-sielos galias; apie tai filosofas išsamiai rašo veikaluose *Sveikata, jaunumas, grožė, Suvaržytas ir nuskaidrintas žmoniškumas, Gyvenimiškoji žmogaus savimone's reikšmė* ir kt. (Sud.).

NENULEISKITE SIELOS SPARNŲ!

Jaučiu ir dabar dar, kaip buvo sukilusios visos Jūsų galios, tarsi visi būtute buvę pasirengę kaip arai pakilti į dvasios padanges, į žmoniškumo aukštybes.⁵¹ Nenuleiskite sielos sparnų! Mieli draugai ir draugės! Amžinai gyvenkite aukštybės ilgesiu! Aš tuokart bandžiau Jūsuose sužadinti atjautimą viso to, kas tai yra būti tikru, didžiu žmogumi. O rodos, visi Jūs degėte to atjautimo ugnį. Neleiskite jai užgesti! Tame glūdo mūsų gyvenimo uždavinys. Nesiliaudamas aš Jus atsimenu. Ir nesiliauju tvirtinės sielos ir širdies sąryšių su Jumis, mieli draugai, kad tikrai draugiškai mes žengtume, kiltume, lėktume aukštyn, škaistybėn, kilnybėn, tvirtybėn ir galybėn! Neatsilikite nei vienas, mums kitiems kylant. Visi mes kartu turime žengti aukštesnio žmoniškumo taku. Mano sielos gelmėse nuolat yra gyvas širdingiausias lūkimas, kad visos Kūrybos galios mums suplauktų ir padėtų mūsų pasiryžimuose. Gal dar nebuvo dienos, kad nebūčiau Jūsų tokiu būdu [maldoje] atsiminęs.

Nenoriu būti jūsų mokytoju, bet tikru Jūsų draugu, bičiuliu, broliu. Noriu būti Jūsų pasistengimų pažengti, pakilti dalininkas. Būkime vienas kito verti! Leiskite plūsti per savo širdį švento pasiryžimo bangoms! O jeigu kas kartą ir sukluptų, atsiminkite mūsų žygį Germanto ežeran! Vis mes kiti laukėme silpnesniųjų. Laukėme, ar nepanoks⁵² mūsų. Ir jiems turbūt buvo lengviau mus pasiekti. Taip norime, kad visa atsitiktų ir su sielos žengimu.

Būkime vienas kitam raginimu kilti, tobulintis! Labai aš atjaučiu Jūsų širdingumą. Ir džiaugiuos tuo, džiaugiuos be galo. Sveiki, likitės sveiki!

Laiškas V. Butkui (MLLM, Vydūno fondas)

⁵¹ Tai 1920 m. rašytas Vydūno laiškas Telšių gimnazijos (joje 1920–1923 m. pavaršiais filosofas dėstė literatūrą) moksleiviui (Sud.).

⁵² *Panokti* – pavyti (Sud.).

TURINYS

PRATARMĖ	5
PASTABOS APIE MANO GYVENIMĄ	9
PASIMĖGUS ŠVIESA – PASIILGSTAMA ŠVIESOS	11
SAPNAS IR TIKROVĖ	13
JAUNO ŽMOGAUS AUGIMAS	19
JAUNIMO VADAS	23
JAUNUMAS – NAUJUMAS	29
JAUNIMO PASKIRTIS	32
JAUNIMO ĮSITERPIMAS Į ŽMONIŲ GYVENIMĄ	35
KUO NORIU BŪTI	37
VEIKIMO KLAUSIMU	39
VIENAS ŽYMUS SKAUTŲ UŽDAVINYS	42
BUDŽIU	46
TIKROJI MEILĖ	49
LYČIŲ SANTYKIAI	52
JAUNIMO SVEIKUMAS IR TAUTOS ATEITIS	55
NENULEISKITE SIELOS SPARNŲ!	61

NAUJAUSI VYDŪNO RAŠTŲ LEIDIMAI

- Vydūnas*. Raštai, t. 1–4. – Vilnius: Mintis, 1990–1994.
Vydūnas. Sveikata, jaunumas, grožė. Gimdymo slėpiniai. – Kaunas: Farmacija, 1991.
Vydūnas. Mano Tėvynė. – Kaunas-Čikaga: Akademinio skautų sąjūdžio Vydūno fondas, 1999.
- Vydūnas*. Amžina ugnis [dramos]. – Vilnius: Alma littera, 2001.
Vydūnas. Septyni šimtmečiai vokiečių ir lietuvių santykių. – Vilnius: Vaga, 2001.
Vydūnas. Pasikalbėjimai apie sveikatą [Sudarytoja *Rima Palijanskaitė*]. – Klaipėda: 2004.
Vydūnas. Dramos [Probočių šešėliai]. – Vilnius: Žaltvykslė, 2005.
Vydūnas. Žvilgis į gyvenimo gelmes. I. Gyvenimas – kelionė tobuluman [sudarytoja *Rima Palijanskaitė*]. – Klaipėda: 2006.
Vydūnas. Žvilgis į gyvenimo gelmes. II. Kultūra – gyvenimo kūrimo tęsinys [sudarytoja *Rima Palijanskaitė*]. – Klaipėda: 2008.
Vydūnas. Kaimo didvyris. Apysakėlė. – Klaipėda: Eglės leidykla, 2008.

NAUJAUSIA LITERATŪRA APIE VYDŪNĄ

- Bagdonavičius V*. Filosofiniai Vydūno humanizmo pagrindai. – Vilnius: Mintis, 1987.
Vydūnas lietuvių kultūroje: Straipsnių rinkinys [sudarytojas *V. Bagdonavičius*]. – Vilnius: 1994.
Edukologinis Vydūno palikimas: straipsnių rinkinys [sudarytojas – L. Jovaiša]. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1994.
Tamošaitis R. Kelionė į laiko pradžią: indų idealizmas, Vydūnas, Krėvė. – Vilnius: Pradai, 1998.
Aleknavičius B. Vydūnas. Albumas. – Vilnius: Mintis, 1999.
Martišiūtė A. Vydūno dramaturgija. – Vilnius: Litimo, 2000.
Bagdonavičius V. Sugrįžti prie Vydūno. – Vilnius: Kultūra, 2001.
Į sveiką gyvenseną ir skaidrią būtį Vydūno keliu: straipsnių rinkinys [sudarytojos *A. Muningytė ir R. Palijanskaitė*]. – Klaipėda: Klaipėdos universiteto Sveikatos mokslų fakultetas, 2002.
Bagdonavičius V. Vydūno etika. – Vilnius: Lietuvos etinės kultūros draugija „Ethos“, 2003.
Bagdonavičius V. Vydūnas. [Trumpa biografija]. – Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2005.
Į skaidrią būtį Vydūno keliu: moksleivių darbai [sudarytoja *R. Palijanskaitė*]. – Klaipėda: S. Jokužio spaustuvė, 2005.
Bagdonavičius V. Spindulys esmi begalinės šviesos [etiudai apie Vydūną]. – Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2008.
Bagdonavičius V. Vydūnas. [Trumpa biografija], II leidimas. – Kintai: 2008.
Visos Vydūno knygos. Katalogas. Pagal asmeninę kolekciją sudarė ir parengė *Domas Kaunas*. – Vilnius: Baltijos kopija, 2008.

<http://www.vyduno.draugija.com>

<http://siauliai.mok.lt/rerichas/teosophy/vydunrastai.htm>

Vydūnas

Vi46 Kaip tapti saulėtu žmogumi / Vydūnas. - Klaipėda : Eglės leidykla, 2009. - 64 p. : iliustr.

ISBN 978-9955-542-76-6

Knygoje spausdinama trumpa Vydūno autobiografija ir jo tekstai, kuriuose gvildenamos jauniems žmonėms, jų ugdytojams ir visuomenei aktualios temos. Tai savęs ir gyvenimo pažinimo, jaunatviškumo fenomeno, savojo pašaukimo ir tikėjimo, saviugdos ir tobulėjimo, asmenybės darnos, doros ir sveikatos, lyčių kultūros ir kiti klausimai.

UDK 11+13+613

Atsakingoji redaktorė – Rima Palijanskaitė

Redaktorė – Vaida Drukteinytė

Dailininkė Zita Sodeikienė

Iliustracijos iš knygos *Vydūno laišakai skautams* (Čikaga:

Akademinio skautų sąjūdžio Vydūno fondas, 1978)

Maketuotoja Inga Matač

<http://vyduno.draugija.com>

Tiražas 1000 egz.

Išleido UAB EGLĖS LEIDYKLA

El. paštas: editor@egles-leidykla.lt

Svetainė internete: www.egles-leidykla.lt

Tel. + 370 698 21991

Spaudė AB spaustuvė „Aušra“,
Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas
Interneto svetainė: www.ausra.lt